

PROSVETNI DELAVEC

Uskladiti zahteve proizvodnje in družbenih služb z izobraževalnim procesom

Začela se je javna razprava o reformi strokovnih šol

Republiški sekretariat za šolstvo je pred dnevi razposlal gradivo za javno razpravo o tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah; to gradivo so prejeli okrajni in občinski ljudski odbori, politične in družbene organizacije, gospodarske zbornice, strokovna društva, šole in drugi z namenom, da v javni razpravi sodelujejo s pripombami in predlogi o osnutku reforme strokovnih šol. Predloge in pripombe je treba poslati do 1. novembra t. l. Rezultati te javne razprave bodo skupaj z gradivom lanske javne razprave o problemih verifikacije in minimalnih zahtevah poklicnih šol osnova za republiški zakon o strokovnem izobraževanju.

V zadnjih letih je vedno bolj čutili neskladje med delom tehniških in njim ustreznih strokovnih šol (tu so zajete tehniške šole, kmetijske in gozdarske ter veterinarske, ekonomske, šole za zdravstvene delavce in šole za kader na področju prometa) in pa med naglim razvojem proizvajalnih in družbenih služb. To neskladje prihaja vedno bolj do izražaja, zato se že dalj časa uveljavlja zahteva po taki reformi našega strokovnega izobraževanja, ki bi približala šolstvo zahtevam razvijajoče družbe. Javljiva se cela vrsta zastarelih prijemov v našem strokovnem šolstvu — deloma se kot dediščina preteklih dob, deloma v obliki nezadostnih sredstev, ki jih družba daje za razvoj strokovnega izobraževanja, deloma pa tudi kot pojav stihije, ki ga bo treba smotno usmeriti in mu dati najustrežnejše oblike.

Ce si hočemo na kratko ogledati nekatere zahteve objavljenih tez o reformi naših tehniških in njim ustreznih strokovnih šol, bi jih opredelili takole.

Na prvem mestu najdemo kot pogoj za vpis v tovrstne šole končno osnovno šolo. Znanje, ki ga prejme učenec z uspešno končano osnovno šolo, je edino lahko temelj za nadaljnje šolanje v tistih šolah, ki usposabljuje kader za potrebe gospodarstva in družbenih služb — enako, kot je tak pogoj postavljen za vpis v gimnazije in druge podobne šole, ki pripravljajo mladino za študij na visokošolskih zavodih. (Nemara bodo nekoliko spremenjeni vpisni pogoji potrebni za tiste kandidate, ki so že zaposleni in starejši od 18 let. Vsekakor pa bo tudi v teh primerih treba zagotoviti enako raven znanja v oddelkih za odrasle kot pri diplomantih rednih šol.)

Lik bodočih strokovnih kadrov so doslej v glavnem določali uč-

šolskih zavodih, naj bi v bodoče te šole dajale zaključno znanje. Zaključnost znanja pa je treba razumeti tako, da bodo šole oblikovale strokovnjaka s tako izobrazbo, kot je potrebna za uspešno opravljanje dela, določenega z ustreznim profilom. S tem pa ni rečeno, da ne bi bilo možno nadaljnjim absolventom teh šol nadaljevati študij na visokošolskih zavodih. Tudi ni rečeno, da za absolventa teh šol, ki se zaposli, s tem preneha izobraževalni proces. Kadrovske službe v gospodarskih organizacijah bodo morale poskrbeti tako za usposabljanje na delovnem mestu kot tudi za nadaljnje izpopolnjevanje mladih kadrov.

V objavljenih tezah za javno razpravo je načeta še vrsta drugih, prav tako pomembnih vprašanj. Naj omenimo samo prestop iz tehniške šole v ustrezno poklicno šolo ali obratno, dalje na nerazčističen odnos med tehniškimi in njim ustreznimi šolami ter visokošolskimi zavodi ipd. Ni mogoče, da bi javna razprava v kratkem roku enega meseca povsem razčistila vsa ta vprašanja, bo pa dovolj, če bo — enako kot je bilo lani z razpravo o verifikaciji poklicnih šol — v osnovi potrdila dani koncept reforme naših strokovnih šol.

Ob uvedbi televizijskih šolskih oddaj v Sloveniji

Zaradi velikih možnosti, ki jih televizija kot moderno audiovizualno sredstvo nudi za obogatitev in dvig kvalitete vzgojnega in izobraževalnega dela v šolah, je zvezni sekretariat za prosveto in kulturo v začetku letošnjega leta pričel akcijo za širšo aplikacijo televizije v učne namene. Republiški sekretariat za šolstvo SR Slovenije je imenoval posebno komisijo za televizijske šolske oddaje. Ta naj bi s svojimi strokovnimi skupinami pripravila tako okvirni načrt oddaj, kakor tudi same emisije. V komisiji so poleg zastopnika republiškega sekretariata za šolstvo še zastopniki RTV Ljubljana, Zavoda za napredek šolstva SRS, oddelka za pedagogiko in oddelka za psihologijo filozofske fakultete, Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije, Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije in učiteljska v Ljubljani. Ko je Sklad SRS za šolstvo odobril potrebna sredstva za TV šolske oddaje za leto 1963, je republiški sekretariat za šolstvo sklenil z Radiotelevizijo Ljubljana pogodbo o uvedbi ene tedenske šolske oddaje s ponovitvijo. Po dvehletnem premoru bo šolska televizija 7. oktobra ponovno stopila pred mlado gledalce.

V prvem obdobju, ki bo trajalo približno do druge polovice novembra, bodo na programu najbolj uspele oddaje, emitirane že pred dvema letoma. Razlog za

takšno odločitev je predvsem praktične narave. Avtorji in tehnični izvajalci oddaj namreč v tako kratkem času nikakor ne bi mogli pripraviti kvalitetnega programa. V splošnem teme v tem času ne bodo direktno vezane na učni načrt, šolsko delo pa bodo le popestrile.

Šolske TV ure, ki bodo na programu od meseca decembra dalje, pa bodo temeljile na samem učnem načrtu. S tem v zvezi je potrebno vsaj naznačiti nekatere probleme, o katerih je morala doselej komisija razpravljati in sprejeti tudi prve ustrezne zaključke.

Osnovna naloga TV šolskih ur je predvsem v tem, da učencem z vizualnimi in auditivnimi sredstvi omogoči čim boljše razumevanje težjih tem iz snovi, ki jo predpisuje učni načrt in jih je šoli težje uresničiti, ker običajno ni na voljo tolikoga bogastva izraznih sredstev, kot jih ima televizija.

Televizija naj opravlja naloge, ki so izven možnosti učinkovite realizacije ostalih audiovizualnih sredstev in pomagal, ki jih le-ta pri oddajah lahko uporablja. Takšno pojmovanje funkcije televizije ji nalaga zahtevno nalogo poiskati za TV šolske ure teme, ki jim tudi radio ali druga audiovizualna sredstva v didaktičnem smislu niso dorasla. Težko je zanesljivo trditi, da bo ves letošnji TV program lahko že do popolnosti izvedel to fundamentalno nalogo. Ob precej skromnih izkušnjah, ki jih imamo pri tem, v svetu precej cenjenem mediju, tega tudi ne bi smeli pričakovati. Ker pa vendarle nismo popolnoma praznih rok, vseeno upamo, da ne bodo razočarani ne učenci in ne učitelji.

Pri drugem problemu — kateri snovi in iz katerih predmetov naj posredujejo TV šolske ure — se je komisija za letošnje šolsko leto odločila prvenstveno za tematiko, slovenski jezik, biologijo ter za glasbeno in likovno vzgojo. Za takšno stališče so bile odločilne ugotovitve zavodov za prosvetno-pedagoško službo o uspehih učencev pri posameznih predmetih in pa trenutne možnosti najuspešnejše tehnične realizacije. Resda pri tem ni bil upoštevan tolikanj tuji jezik, ki pa že kontinuirano teče v rednem programu televizije.

Program TV šolskih oddaj bo sicer nekoliko bolj kot radijske šolske ure vezan na sam učni načrt od 5. do 8. razreda osnovnih šol in pri nekaj oddajah tudi na načrte šol druge stopnje, vendar nikakor ne bo mogel v celoti časovno sovpadati z obravnavo v šoli. Da pa le ne bi preveč zastajal za šolskim delom, ali ga prehitel, je bila sprejeta zamisel cikličnega posredovanja predmetov. Za učinkovito vključevanje šolskih TV ur v vzgojno-iz-

obraževalni proces bo seveda potrebna tudi ustrezna elastičnost pri načrtovanju šolskega dela in pri razporejanju ur, prav tako pa tudi načrtno in sistematično seznanjanje učiteljskega o namenu, vlogi in prednostih novega, modernega sredstva komuniciranja! TV šolske ure ne bodo dosegle svojega namena, če učitelj ne bo učencev metodično uvedel v samo oddajo in z njimi delal tudi po njej. Sele tako se bo oddaja zlija v integrirano celoto. Omenjeni razlog in pa sposobnost intenzivne koncentracije učenca narekuje, da same oddaje praviloma ne bodo daljše od 30 minut in da bo učitelju za uvodno in zaključno delo na voljo še 15 minut. Odprli smo novo vprašanje, ki ga zahteva uspešna realizacija omejenega načina dela. Ali bodo šole tudi pravočasno seznanjene z načrtom oddaj, še več — s kratko vsebino, navodili za nadaljnjo obdelavo snovi in z metodičnimi napotki? Vprašanje bi morali reševati seveda simultano. V začetni fazi imamo namen objavljati program s kratko vsebino v Prosvetnem delavcu, kot je to že ustaljeno za radijske šolske ure. Razvoj, potrebe in finančne možnosti pa bodo pokazale, ali bo umestno in koristno preiti morda na sistem obsežnejše edicije, ali pa uporabiti ustrezne prospekte, kar v inozemstvu tudi že prakticirajo.

Število šol, ki so opremljene s televizorji, je trenutno še mnogo preskromno, da bi bila obsežna akcija tudi smotno izkoriščena in glede na vložena sredstva tudi zadostno izvedena. Republiški sekretariat za šolstvo je zato poslal vsem za šolstvo pristojnim organom okrajnih in občinskih skupščin okoliščino s priporočilom za dodelitev posebnih namenskih sredstev za nakup čim večjega števila televizorjev za šole. Šole naj bi si seveda tudi same prizadevale, da bi s pomočjo družbeno-političnih in delovnih organizacij prišle do svojih sprejemnikov.

Teh nekaj misli naslavljam na vas, tovarišice in tovariši, ki boste spremljali naše oddaje. Vljudno vas vabimo k sodelovanju in vas prosimo, da bi svoje sugestije, pobude, pa tudi kritične pripombe pošiljali na naslov RTV Ljubljana — televizijske šolske oddaje. Z vašo pomočjo in z vašim čim aktivnejšim sodelovanjem bo mogoče izpopolnjevati oddaje, kar pa bo pomagalo v prvi vrsti vsem, ki nam je pri srcu kvalitetna rast šole in z njo bogatejše znanje mladine.

M. L.

Nova šola v Radečah

Na osnovni šoli v Radečah pri Zidanem mostu je bil že od 1945 pouk v treh izmenah. Tako so bili učenci za dober pouk prikraščani, učiteljski kolektiv pa je poučeval v težavnih razmerah. Po dveh letih so zdaj končali adaptacijo desetih modernih učilnic, v kratkem pa bodo preuredili še prostore stare šole, kjer bodo delavnice in kabineti. Največ zaslug pri tem ima gradbeni odbor s tovarštem Koseljem in šolskim upraviteljem Pergarjem. Nova šola v Radečah je že pričela s poukom.

Obvestilo Dopisne šole

Vsem vodstvom osnovnih šol sporočamo, da vpisujemo pri Dopisni šoli tudi v splošnoizobraževalno šolo I. in II. stopnje. Smo mnenja, da je še precejšnje število takih, ki si doslej iz raznih vzrokov niso mogli pridobiti osnovnošolske izobrazbe, zato priporočamo šolam, da vse tiste, ki jih ni mogoče vključiti na večerne oddelke za odrasle, usmerijo na Dopisno šolo. Po dopisni metodi si bodo posamezniki lahko pridobili ustrezno in zaželeno izobrazbo. Podrobni napotki so natisnjeni v Navodilih za šolanje na Dopisni šoli, Ljubljana, Parnova 39

Prizor iz tovarne pisalnih strojev v Ljubljani TOPS: učenci neke šole za pisalnimi stroji

ŠOLANJE OTROK IZ SKOPJA V FIESI IN POREČU

izobraževalnega programa je odvisno tudi razmerje med obsegom učne snovi po posameznih izobraževalnih področjih. Čeprav še nimamo profilov, lahko na osnovi izdelanih analiz in popisa strukture zaposlenih kadrov ugotovimo nekaj značilnosti. Predvsem: na teh šolah je — razumljivo — še vedno največ učnih ur namenjenih strokovno teoretičnemu pouku (35%—45%); za poglobljeni sistematični študij matematično naravnostnega področja bi potrebovali 15% do 20% učnih ur; število ur praktičnega pouka bo seveda glede na vrsto teh šol precej različno — zdaj nima od slabih 15% na ekonomskih šolah do 30 in več — na zdravstvenih na primer. Za splošno izobraževalne predmete in telesno vzgojo predvidevajo teze vsaj 20%—25% razpoložljivega fonda ur. Pri tem je treba pripomniti, da posveča gradivo za razpravo dokaj veliko pozornost tako splošnoizobraževalnim predmetom (kot so npr. slovenščina in znanje tujih jezikov), kakor tudi praktičnemu pouku, ki naj bi bil organiziran tako, da bi v resnici prispeval k boljši poklicni usposobljenosti mladega kadra.

V nasprotju z dosedanjim praksom, ko so tehniške in njim ustrezne strokovne šole skoraj le pripravljavnice za študij na visoko-

Kmalu po katastrofalnem potresu v Skopju je prišlo v našo republiko okoli 1600 slobočevskih otrok. Doslej so se v glavnem mestu SR Makedonije razmere že toliko uredile, da se je precej otrok že vrnilo. Po podatkih sekretariata za šolstvo SRS je bilo 6. septembra pri nas le še 924 otrok, od tega jih 613 obiskuje višje razrede, 311 pa nižje. V Sloveniji je tudi okrog 170 otrok, ki so obiskovali šole druge stopnje. Le-ti se bodo verjetno vrnilo, o tem pa bo odločil republiški štab za evakuirance v Skopju.

Otroke, ki so prišli iz Skopja, so najprej razporedili po tridesetih domovih: v Mariboru, na Vranskem, v Dobrni, Brežicah, Ponovčah, Mekinju, Mali Loki, Orneku, Tolminu, Ajdovščini, Postojni, Izoli in Kopru.

Iz teh krajev bodo vse šoloobvezne otroke poslali v dva centra, in sicer v Fieso in Poreč, kjer jih bodo nastanili v počitniških domovih raznih delovnih organizacij. V teh šolah, ki bodo internatskega tipa, bodo imeli pouk v makedonščini.

V oba centra so iz SR Makedonije poslali preteklo soboto po enega upravitelja in pomočnika, ki bo obenem tudi pedagoški vodja internata, po štiri učitelje za razredni pouk ter po dvanajst učiteljev in dvanajst vzgojiteljev. Kolikšno bo dokončno število učnega in vzgojnega osebja, še ni znano, kajti odvisno bo predvsem od tega, koliko učencev se bo medtem še vrnilo na svoje domove.

Učencem iz Skopja, ki bodo imeli pouk v makedonščini, bodo poslali učbenike iz skladišča v Djordje Petrovu, ki ga potres ni prizadejal. V oba centra bodo poslali iz Makedonije tudi knjižnice in pionirski tisk.

V Fiesi in Poreču bodo pričeli s poukom za učence iz Skopja 1. oktobra, trajal pa bo do 15. maja. Ti otroci bodo ostali v naši republiki eno šolsko leto in sicer ne glede na to, če bi se razmere v Skopju medtem toliko uredile, da bi se lahko vrnilo.

Iz raznih krajev ljubljanskega okraja je že prispelo v Poreč okoli 200 makedonških otrok,

medtem ko bodo tiste, ki so bili v Mariboru, poslali v Fieso.

Na dan 6. septembra je bilo v Sloveniji tudi 65 mater s predšolskimi otroki iz Skopja, ki jih bodo poslali v Malo Loko. Polovica teh mater z otroki bo ostala v naši republiki pod zaščito socialnega varstva, ker predstavljajo socialen problem.

V Gorjah pri Bledu je bila skupina otrok, ki so v Skopju živeli v internatih. Le-ti se bodo vrnilo v glavno mesto Makedonije.

Republiški sekretariat za šolstvo je istočasno organiziral tudi akcijo za zbiranje učil za skopske šole, v katerih je potres uničil skoraj vse. Ta učila bodo dali centroma v Fiesi in Poreču, kar pa jih bo ostalo, jih bodo zadržali, dokler ne bodo sporočili iz skopskih šol, da jih potrebujejo.

Pri sprejemu otrok iz porušene Skopja so sodelovale najrazličnejše organizacije v naši republiki. Posebej moramo pohvaliti prosvetne delavce, ki so predvsem v prvi kritični fazi pokazali vso pripravljenost in so prišli včasne domove kot vzgojitelji.

Šolske delavnice na Slovenskem že 1880. leta

Slovenski šolski muzej pripravljajo razstavo tehniškega pouka na Slovenskem od začetkov — kolikor je mogoče ugotoviti — do najnovejšega časa. Pri tem je zanimivo to, da so našli gradivo, ki dokazuje, da so imele nekatere šole na Slovenskem nekakšen tehnični pouk v posebnih za to opremljenih prostorih že leta 1880.

Razstava, ki jo pripravlja skupaj z ravnateljem muzeja tov. Ostanikom prosvetni svetovalec pri Zavodu za napredek šolstva Drago Mehora, bo odprta sredi novembra; dotlej pa si šole še lahko ogledajo razstavo, ki prikazuje zgodovino šolstva na naših tleh.

Program za izobraževanje s pomočjo TV

Nenehen razvoj televizije dokazuje, da so možnosti njene uporabe velike. Pokazalo se je, da nam je lahko v pomoč tudi pri izobraževanju.

Letos bodo pri zveznem zavodu za izobraževanje ustanovili poseben svet, ki bo spremljal in proučeval razvoj deduktivne televizije, dajal pa bo tudi konkretne predloge za njen napredek. Ena prvih nalog tega sveta bo, da bo skupno z zveznim sekretariatom za kulturo in prosveto, jugoslovansko radiotelevizijo in centralnim svetom Zveze sindikatov Jugoslavije izdelal program za odpravljanje nepismenosti ter načrt za osnovno izobraževanje odraslih s pomočjo televizije. Program bo izdelala skupina strokovnjakov.

Družbeno politični seminar prosvetnih delavcev v Trziču

Uspešnejšemu uveljavljanju načel šolske reforme in samoupravljanju v šolah so se v trziški občini postavljale po robu nekatere težave: težko slovo nekaterih od plačilnih razredov, nasprotja med stariimi in mladiimi ter med učitelji in profesorji, nezdravo tekmovalnost ali ljubosumnost med šolami, premajhna delavnost šolskih odborov in ostalih organov samoupravljanja, malko namesto sodelovanja pri sprejemanju ali razpravljanju o skupnih zadevah, birokratski odnosi, samovolja in še kaj. Saj ni vredno vsega naštevati. S takimi in še drugačnimi težavami so se srečali povsod. Le nekaj je pa lahko tu ali tam drugače. Kjer je bilo dovolj dobre volje in sposobnosti, so glavne težave že prebrodili in dihajo danes bolj sproščeno. Pri tem samostojnem odpravljanju napak se je pa v trziški občini malo zataknilo, čeprav so o tem govorili na seminarju v mesecu maju.

Zato je o zadevah s področja šolstva že ob koncu prejšnjega leta razpravljali občinski komitei ZKS. V pripravi, da družbene sile morajo vplivati na pouk, reševanje materialnih in drugih odnosov v tako pomembni družbeni dejavnosti, je predlagal svetu za šolstvo, naj ob pomoči Delavske univerze organizira za prosvetne delavce v začetku novega šolskega leta ponovni seminar, na katerem naj bi se v dveh skupinah pogovorili

- o vplivu družbe na šolstvo,
- o samoupravljanju in političnih organizacijah na šolah,
- in o tem, kašen učitelj odgovarja našim družbenim potrebam.

V tem obsegu predvideni program pa so organizatorji združili še s spoznavanjem gospodarskega in družbeno političnega sistema v duhu nove ustave, kar je bilo določeno za vse šole, prosvetno pedagoška služba pa je prispevala še analizo učnih uspehov ob zaključku preteklega šolskega leta. Tako obsežen program je obetal, da bo tokrat šolstvo trziške občine mogoče dokaj temeljito osvetliti in urediti.

Večinoma domači politični, gospodarski in strokovni delavci so predavali tako, da so nakazali dovolj vprašanj, ki so vzpodbujala obiskovalce seminarja k razpravljanju. Zanimali so se za nekatere posebnosti iz ustave terminologije in ugotavljali, kako bi ustavna načela in določila uveljavljali zlasti pri vzgajanju novega človeka.

Posebno zanimanje so pokazali za socialna vprašanja. Med živahno razpravo so odkrili polno vzgojnih problemov, ki jih povzročajo neurejene razmere, v katerih žive nekateri otroci. Zanimali so se za zbirati podatke, ki bodo omogočali načrtno delo. Z njim bo najboljše začeti že v vzgojno varstvenih ustanovah. Poseben problem so defektni otroci, za katere je v Trziču en oddelček. Delo v njem je še preveč osamljeno in ne prav ocenjevano. Za to delo bo treba študentirati defektologa, za vse šole skupaj pa bi potrebovali sociologa.

Problemi v nagrajevanju bodo se pereči, dokler kriteriji za resnično nagrajevanje po delu ne bodo tako izpolnjeni, da bo upoštevana tudi kvaliteta. Manjka še prave izkušenosti, zrelosti, moralnega poguma in samokritičnosti, premalo poznajo tudi delo svojih kolegov bodisi v višjih ali nižjih razredih. Treba bo ne le iskati, ampak s skupnimi močmi tudi najti rešitve.

Da naj se družbeni vpliv čuti v šolah, o tem ni dvoma. Najbolj primerno je, da prihaja vanjo preko družbenih organov, v katerih so poleg prosvetnih delavcev in staršev delegirani tudi zastopniki političnih, družbenih in gospodarskih organizacij. Ko bodo družbeni organi bolje seznanjeni s svojim delom, bodo šole gotovo bolj povezane z okoljem v katerem delajo in bodo svoje delo tesneje povezovale s potrebami družbe. Sicer pa prosvetni delavci tudi do sedaj niso bili povsem gluhi za družbeno okolje, saj so za 7. in 8. razred že izdelali program komunalne vzgoje, ki ga bodo seveda še izpopolnjevali. Tako tesna naslojenost šolskega pouka na družbeno okolje naj prinese v šole več svežine, aktivnosti, aktualnosti, naj torej povečuje uspeh v šoli. Za to bo treba vskladiti učne načrte z raznimi izvenšolskimi dejavnostmi. Prosvetni delavci naj se še bolj čutijo kot člani krajevne skupnosti, v kateri naj vsaj na sestankih aktivno sodelujejo ter na ta način osveščajo občane za vzgojna vprašanja.

Precej so se zadržali tudi ob težavah, ki ovirajo boljši uspeh v šoli. Šole so tako zasedene, da je skoraj nemogoče nuditi dodatno pomoč slabšim učencem. Osnovna šola Križe dela celo v treh izmenah, kar bo treba čimprej odpraviti z dozidavo.

Malo bolje bo v Trziču, ko bo dograjena nova šola heroja Crajerzja in bo stara stavba mogoča služiti za varstvo šolskih otrok, ki bi sicer ostali brez nadzorstva. Letos bodo to poskusili že v vzgojno varstveni ustanovi na gradu in so tudi nekateri učitelji pripravljene skrbeti za otroke v času učenja v tej ustanovi. Posebne težave so s poučevanjem angleščine, ker nekateri starši ta predmet napak ocenjujejo in se potem otroci tudi ne uče, nekateri se pa ne morejo, ker so doma preveč zaposleni.

Udeleženci so se zavzeli za to, da bo treba seminarje z družbeno politično vsebino še prirediti, nekateri pa so že sprejeli ideološki in strokovni študij v nove letne delovne načrte.

Skrbno se bodo pripravljali na sestavljanje statutov. Svet za šolstvo bo dal razmnožiti osnovne teze za poglavje statuta o šolstvu, da bo vsak prosvetni delavec napisal svoje pripombe in predloge. Vrh tega pa bodo vse sirdikalne podružnice izbrale kolikor mogoče sposobne statistarne komisije, posamezni njihovi člani pa bodo sodelovali z občinsko komisijo.

Na seminarju izražena dobra volja je porok, da bo težav vedno manj in da bo ob vsestranskem razumevanju doseženo plodno delo vseh učiteljskih zborov, njihova medsebojna pomoč in odkritosrčno tekmovalnost. In ker so družbeno politične organizacije pokazale tolikšno zanimanje za šolstvo, se bodo ob njihovi moralni pomoči organi samoupravljanja na šolah kmalu lahko izpopolnili, da bodo mogli povsem izpolnjevati tiste pravice in dolžnosti, ki jim pripadajo po ustavi, in kakor bodo določene v bodočih statutih.

Stanko Stritih

Šola, ki lahko služi za zgled

V Ilirski Bistrici so v nedeljo 15. septembra slovesno odprli novo poslopje za osnovno šolo. Nova šola je prevzela ime Dragotina Ketteja, ki je bil rojen na bližnjem Premu.

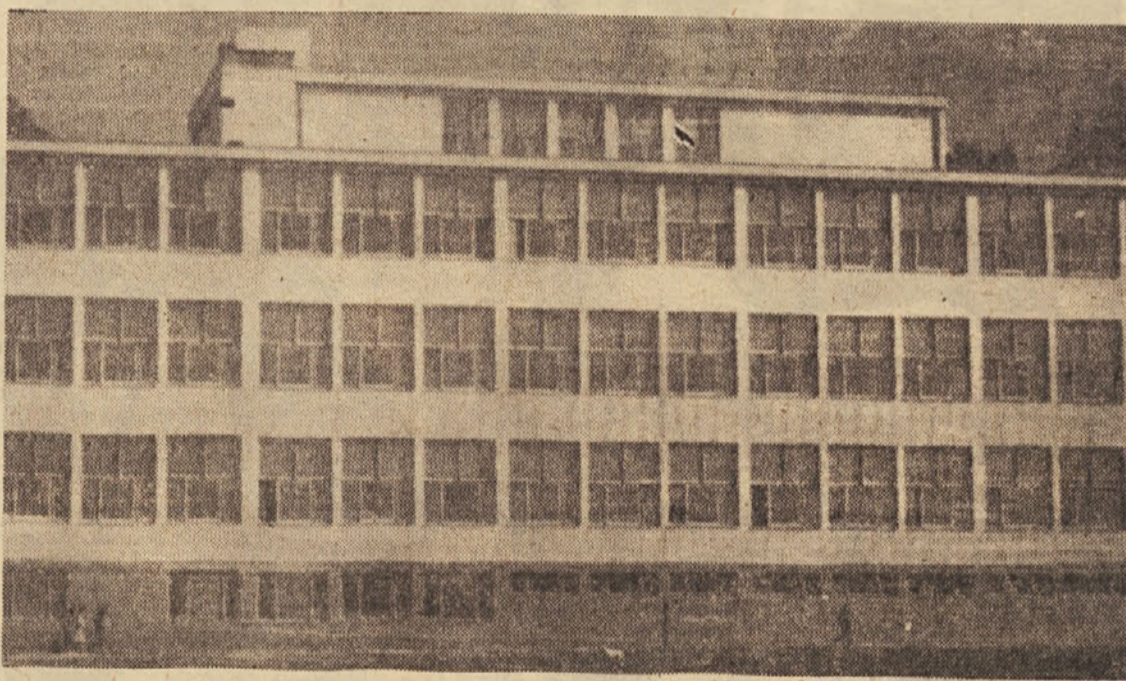
Šola ima 16 učilnic, risalnico, pevsko sobo, fizikalno predavalnico, kemično predavalnico, prostor za tehnični pouk, prostor za gospodinjstvo, osem kabinetov za učila, prostorno zbornico, delovno sobo za učni zbor, govorilnico, telovadnico — skratka vse potrebne prostore.

Razen tega je šola zelo okusno opremljena, vse je obloženo s podolitom, nobenega šuma nikjer, vsepovsod ogledala, zavese, kot bi prišel v bolnišnico in ne v šolo.

Osnovni šoli v Bistrici pripadajo sledeče podružnične šole: Dolnji Zemon, Harije, Vrbovo in Veliko brdo. Ker se je pokazala potreba, so letos ustanovili v okviru osnovne šole tudi prvi razred gimnazije, ki bo sčasoma preseljen v samostojni zavod. Tako bo ta obširna kotlina, kjer je močno razvita industrija, postala tudi pomembno kulturno središče.

Načrte za šolo je napravil ing.

E. Navinšek, sezidalo jo je gradbeno podjetje Primorje iz Ajdovščine, opravilo je preskrbelo podjetje Slovenijales, ozvočenje pa napeljal podjetje Elektromehanicizacija iz Sežane. Foto: J. Meze

Dve zanimivi predavanji

Dne 13. t. m. sta bili v prostorih Zavoda za napredek šolstva SRS v Ljubljani na pobudo Sekcije za vzgojo neprilagojene mladine Društva defektologov Slovenije dve zanimivi predavanji.

Prvo je imel dr. Franz Wurst, univ. doc. dunajske univerze, kjer v okviru tamkajšnje medicinske fakultete predava zdravstveno pedagogiko.

Predavatelj se je v zgoščnem, a jasnem slogu dotaknil obravnavanja sodobnega neprilagojenega otroka in mladostnika. V uvodu je poudaril, da poznamo danes dve vrsti vzgojne zanemarjenosti otrok in mladostnikov. Prva se pojavlja vsled velikih nesreč, ki prizadevajo dober del človeštva (npr. kot posledica I. in II. svetovne vojne), druga pa v času, ko blagostanje raste (tj. v obdobjih gospodarske prosperitete neke države ali skupine držav).

Medtem ko je prvo obliko običajne vzgojne zanemarjenosti (tako imenovanih besprizornih) uspešno odpravljali sovjetski pedagog A. S. Makarenko (1889 do 1939), druga vrsta vzgojne zanemarjenosti, kjer se rekrutirajo družbeno neprilagojeni otroci in mladostniki iz materialno ugodno stoječih rodbin in v času blagostanja, še ni dobila svojega pedagoga, ki bi jo lahko uspešno odpravil in zavrl. Za drugo vrsto vzgojne zanemarjenosti je tudi komaj še mogoče reči, da gre tudi tu za vzgojno zanemarjenost v prvotnem pomenu besede.

Pomemben činitelj pri presoji neprilagojenosti dela sodobne mladine v velikih industrijskih centrih v Zahodni Evropi, posebno pa še v Združenih državah, je pojav akceleracije, kar pomeni naraščajoče nesorazmerje med pospešeno telesno rastjo (sodobna mladina postaja vse višja in težja) in duševnostjo, ki se ne

razvija enako hitro in vzporedno s pospešeno (akcelerirano) rastjo telesa. Z akceleracijo se je spreminila tudi oblika mladoletnega prestopništva.

Nekateri menijo, da je akceleracija nov način prilagajanja mladega človeka modernemu načinu in sodobnemu tempu življenja, odraža pa se domnevno tudi na hormonalnih spremembah in preko teh tudi v vsem živčnem sistemu doraščajočega otroka oziroma mladostnika. Tako nastopa in polagoma prodira iz Amerike predvsem v Zahodno Evropo — vendar bolj poredko tudi že k nam — nov tip neprilagojene mladine, pri kateri gre, kot tudi pri mladini klasične vzgojne zanemarjenosti, za moten čustveni razvoj. Za odpravo te nove oblike vzgojne zanemarjenosti še nimamo učinkovitega protisredstva, obstajata pa dva poskusa, od katerih je eden psihiatrični, drugi pedagoški. Še vedno pa velja, da je preventivna mnogo boljše in cenejša od kurative, ne glede na to, da ima vzgojna zanemarjenost, ki jo poraja beda, boljše prognozo od nove oblike vzgojne zanemarjenosti, nastale v specifičnih pogojih življenja sodobnega sveta v velemestih in v izobilju.

SOS OTROŠKE VASI

Drugi predavatelj, Avstrijec Feliks Dittmar, je svoja izvajanja posvetil novemu načinu preventivnega otroškega varstva in skrbitva v obliki tako imenovanih SOS otroških vasi.

Idejni pobudnik in tudi danes organizatorično gibalno SOS otroških vasi ter celotne organizacije je Avstrijec Hermann Gmeiner, ki se mu je neposredno po II. svetovni vojni ob pogledu na razbite družine in ogrožene otroke iz teh družin porodila živa želja zaščititi to mladino in ji dati najustreznejše nadomestilo za porušeno dom, izgubljene starše in manjkajočo ljubezen. Izhajal je iz tega, da je mogoče tem nesrečnim otrokom uspešno pomagati le, če se jim na umeten način ustvari prijetno družinsko okolje z neizogibnim ljubečim materinskim likom, ki je za otroka in njegov zdrav osebnostni razvoj vse do

vstopa v puberteto bistvenega in nepogrešljivega pomena.

Z vztrajnim in požrtvovalnim delom je Hermann Gmeiner kljub vsem oviram s svojo človekoljubno zamisljivo uspel (l. 1949 je nastala prva SOS otroška vas), narkar so se tovrstne institucije razširile ne samo v Avstriji, ki je njihova domovina, ampak tudi v zamejstvu.

Jedro take družinske celice, od katerih vsaka biva v lastni, dovolj prostorni hišici v lepem naravnem okolju, tvori tako imenovana »mati« z devetimi rejenci obeh spolov od dojenčka do vstopa v puberteto. To je žena, ki je sklenila vse življenje posvetiti se tej plemeniti nalogi, tj. vzgoji socialno ogroženih otrok. Upravnik celotnega naselja, sestavljenega iz takih hišic — vsaki biva po ena družina — predstavlja očetovski lik, obenem pa je vzgojni svetovalec teh »mater«. Vsaka SOS otroška vas ima potrebno tehnično in upravno osebje, sredstva za vzdrževanje pa izvirajo iz članarine včlanjenih članov, iz raznih daril in volil, medtem ko gradijo hišice razna industrijska podjetja, banke in druge gospodarske enote iz svojih sredstev ali dajo v ta namen potreben denar.

V vseh teh družinskih skupnostih stremijo po topli družinski domačnosti, vzdusje je polno ljubezni, vzgoja neprisljuna in je usmerjena tako, da navaja otroke k lepemu, dobremu in delavnosti. Ob vstopu v puberteto, oziroma ob dokončanem obveznem šolanju premešajo otroke — sedaj že večje — v drug dom, prilagojen njihovim novim potrebam; tudi ta dom je v okviru te organizacije. Organizacija skrbi za svoje varovanje vse do polnoletnosti tj. do njihovega 21. leta, ko so že telesno in duševno ter poklicno toliko formirani, da so sposobni za samostojno življenje.

Organizacija propagira svoje delovanje tudi preko ustreznih predavanj, radia in tiska.

Organizacija s sistemom SOS otroških vasi predstavlja eno izmed novih oblik pomoči socialno ogroženim otrokom in ima že določene uspehe za seboj, uspela pa je zainteresiranost za svojo dejavnost dober del domače in tudi tuje javnosti.

Simpatični predavatelj je poživl svoja izvajanja z zelo uspešnimi barvnimi diapozitivi iz življenja in dela SOS otroških vasi.

Poslušalci — vseh je bilo okoli 80 —, ki so prišli iz vzgojnih zavodov, iz centrov za socialno delo, gluhozemnice in zavodov za posebno šolstvo, so izvajanjem obeh predavateljev pozorno sledili. Ker sta oba predavatelja govorila v nemškem jeziku, je njune stavke sproti tekoče in precizno prevajal predsednik Sekcije za neprilagojeno mladino Društva defektologov SRS in znanstveni sodelavec pri Inštitutu za kriminologijo ljubljanske univerze tov. dr. Bronislav Skaberne.

VOJAN ARHAR

Polemika Ali je res kriva samo šola?

V 16. št. Naših razgledov daje svoje pripombe tov. Liška na glosu tov. Golobove o sprejemnih izpitih in še kaj. V raznih časopisih je bilo zadnja leta že večkrat načeto vprašanje znanja učencev, ki zapuščajo današnje reformirano osnovno šolo. Kolikor se spominjam, do sedaj te reformirane šole javno še nihče ni pohvalil, vse, kar je bilo napisano, je bilo več ali manj negativno. V podkrepitev svojih mnenj so pisci navajali vse mogoče cvetke raznih anket ali sprejemnih izpitov absolventov 8. raz. osnov. šol pri prehodu na šole druge stopnje. Te cvetke so včasih tako gorostasne, da bi se človek prijel za glavo, in če si povrh še sam učitelj, te je dobesedno sram, da si učitelj. Ne trdim, da so vse te cvetke izmišljene, v nekatere pa bi podvomil toliko, kolikor poznam pubertetske, ki so sila muhabet in neretsni. Iz lastne izkušnje vem, da večših zaradi »vica«, posebno če je anket preveč, namerno napišejo neumnosti, katere pa tisti, ki anketira pač vzame zares. Ti odgovori pa dokazujejo vendarle, da je snov, ki jo dobijo učenci do 8. raz., tako obširna, da jo manj nadarjeni in manj prizadevni ne morejo v sebi smiselno urediti in povezati. V njihovi zavesti neurejena snov se jim pod psihološkim učinkom izpita pomeša kot nekomu, ki se mu sanja in od tod taki odgovori.

Recimo, da je to le izgovor in zagovor, vendar vse dosežanje razpravljanje dokazuje, da nekaj je narobe. Res pa je tudi, da ima današnja reformirana šola tudi svoje dobre strani, da se je izobrazbeni nivo, vsaj pri tistih, ki zmorej predpisani program, občutno dvignil v primeri z znanjem, ki ga je dajala osnovna šola pred reformo. Toda o teh pozitivnih straneh nihče ne piše.

Današnja osnovna šola (osemetka) obsega prve štiri razrede nekdanje osnovne šole in prve štiri razrede nekdanje gimnazije. Ne daje pa tistih rezultatov, na katere smo računali ob uvedbi reforme. Glavna utemeljitev reformirane šole je — enako osnovno izobrazbo vsem učencem; enotnost šolstva! Ideja je na vsak način zelo lepa — toda? Da uporabim primero vsem — šibkim in močnim enako breme na določeni poti in v določenem času. Ali ni to breme za marsikoga pretežko, za nekatere pa tudi prelahko? Tako je predpisan današnji učni program osnovne šole. Predpostavljamo, da imajo vsi ti učenci v nekem Zabrudu in v Ljubljani enako sposobne učitelje in enako opremljene šole, ali bodo po svoji različni naravni nadarjenosti in različni vzgoji zmogli enako breme? Mislim, da ne. Če pa vzamemo v poštev še zelo različno kvalitetno sposobnost učiteljev, opremljenost šol, različno okolje, potem moramo priznati, da kljub

želji reformirane šole še zdavnaj nimajo vsi učenci enakih pogojev za osvojitve enakega znanja. Zato pa je veliko več dijakov na šolah druge stopnje iz mest in industrijskih središč kot pa iz odročnih krajev. Sprejemne izpite za srednje šole pa delajo vsi v mestih in večjih središčih. Vsi, ki dovršijo 8. raz. kjerkoli, imajo pravico do vpisa na srednjo šolo. Rezultati vseh teh izpitov pa so potem neko posplošeno merilo znanja, ki ga daje današnja osnovna šola. Tisti pa, ki te izpite komentirajo, navajajo le negativne ugotovitve, nihče pa pozitivnih. Toda, med tistimi, ki izpite opravijo je prav gotovo nekaj tudi takih, ki so pokazali pri izpitu vsaj dobro znanje, ki so si ga pridobili na osnovni šoli. Iz teh učencev so sicer redki po znejši odličnjaki na srednjih šolah, katerim je podlaga znanje iz osnovne šole. Torej ne gre merititi osnovne šole samo po odgovorih, da je bil Adam Bohorič partizanski komandant, ker je izvor takih odgovorov lahko v zbeganosti posameznega učenca ali pa iz drugih objektivnih razlogov, ne pa samo v slabosti osnovne šole. Trije učiteljski in iz Ljubljane so se zelo zmotili o mrtvih narodnih herojih, a ti trije zame še niso dokaz, da je znanje vseh učiteljskihnikov tako.

Vendar — v organizaciji osnovne šole nekaj mora biti narobe. Najprej bi ponovil ugotovitev tov. Liška, da so bile nekdanje gimnazije izbirne šole. Pustimo ob strani, kako in zakaj so izbirali, dejstvo je, da so preko tega izbora prišli le tisti učenci, ki so pokazali sposobnosti za nadaljnjo šolanje, pa so mnogi izmed njih tekem časa še tudi omagali.

V takratnih gimnazijah so poučevali izključno kvalificirani predavatelji, v današnjih višjih razredih pa —?

Program današnjih višjih razredov osnovne šole ni nič lažji in manj obširen kot nekdanjih nižjih gimnazij, a ga ne predelujejo samo izbrani, temveč vsi!

Takratna diferenciacija, ki je bila nekje gotovo utemeljena, se je torej vršila po 4. letu šolanja. Če se ne motim, ima na tej stopnji diferenciacijo Sovjetska zveza, Svica in verjetno je tako še kje. Mi pa smo zaradi parole — vsem enako izobrazbo — postavili diferenciacijo zelo visoko, v 8. leto šolanja ob zelo obširnem programu.

Pa stvarnost? Ni treba, da so učiteljske od 1. do 4. raz. ne vem kako sposobne psihologinje, a vseeno lahko ugotove, da ima ta učence vse intelektualne sposobnosti za nadaljnje šolanje, drugi pa ne. Toda današnji sistem je tak — vsi z enakim programom do 8. raz. — oziroma do 15. leta starosti. Ker pa vsi tega ne zmorej, je nujno da drsi nivo šole navzdol,

in kar je najslabše, na račun tistih, ki bi zmogli več, iz katerih bi rasli bodoči sposobni strokovnjaki. Zastavljam si ob vsem tem edino vprašanje, ali je res upravičeno in nujno, da z istim programom silimo sposobne in nesposobne? Ali bi ne bilo za nekatere učence in družbo (prosveta je sorazmerno draga) bolje v četrtem letu šolanja izbrati učence po razumskih sposobnostih in delovnih navadah? Šole druge stopnje bi dobile bolj sposobne učence, proizvodnja pa manj »pogoreleev« in več vrednih, dela voljnih ljudi. Če bi se komu pozneje »odprlo«, ima danes neštevno možnosti izrednega študija, medtem ko ga včasih ni imel.

Količkaj razvite osemletke (manjše šole vedno bolj izginjajo) imajo tudi v višjih razredih vzporednice. Zakaj ne bi po temeljitem razgovoru s starši razvrstili učence po dokazanih uspehih in predelovali recimo v 5. a razredu današnji učni načrt, v 5. b razredu pa le v tisti višini in širini, ki bi ga učenci po svojih sposobnostih zmogli in ga kot ročni delavci potrebovali? Marsikak oče že do 4. raz. spozna, da njegov otrok ni za študij (... saj vem, da ni za šolo, bo bolj za delo...)

To je diskriminacija, bo kdo vzkliknil. Ali ni diskriminacija tudi to, da nekomu nalagamo breme preko njegovih moči, in diskriminacija do tistih, ki bi si lahko pridobili več in temeljitejšega znanja, če bi le-teh, ki ne zmorej, ne bilo v njihovem razredu? Idealno bi bilo, recimo, da

bi vsi, ki dovršijo 8. raz., bili zmogni vsaj pasivne uporabe tujega jezika. Pa se skušajte pogovoriti z nekim vajencem po dveh letih, ko je zapustil osnovno šolo — po angleško. Tudi v drugih predmetih bomo ugotovili sila skromno znanje v primeri z vsem tistim, kar je šlihal tekom osmih let. Zakaj? Zato, ker je bilo vsega tega, s čimer smo ga silili, za njegovo zmogljivost enostavno preveč, zato ni obdržal v sebi niti najpomembnejšega. Če bi mu dali manj, bi mu ostalo več — toliko, kolikor on pač zmore. Prepričan sem, da bo tekom daljšega obdobja prišlo do tega, da bo večina otrok zmogla tak učni program, kot je današnji, ne pa samo tisti, ki so po svoji umski zmogljivosti nad povprečjem. To bo takrat, kadar bodo dani za to tudi materialni pogoji. Ti pogoji pa so: pouk v eni izmeni, ko bo otrok v šoli dopoldne in popoldne in bo v šoli dobil tudi kosilo. Učenec si bo vse znanje pridobil v šoli pod vodstvom pedagogov in v primeru opremljenih delavnicah in kabinetih. Do takrat, ko bomo imeli take pogoje, pa bo verjetno že zaključen proces izoblikovanja novih družin. Dvignil se bo splošni kulturni in vzgojni nivo staršev, tako da bodo otroku lahko pomagali, in ga pravilno vzgajali. Trenutno pa vseh teh pogojev še ni in marsikje bolj silimo, kot pa vzgajamo in učimo. V danih pogojih, kakršni pač so, vsi res ne zmorej, ne bilo v njihovem razredu? Idealno bi bilo, recimo, da

pa na sami šoli. Janez KAVAR

IZKUŠNJE IN OPAŽANJA

O kemiji v 1. razredu gimnazije

▼ minelem šolskem letu 1962/63 se je v prvih razredih, kjer je bil uveden nov učni načrt, vršil tudi pouk kemije. Zelo sem radoveden, kakšne skušnje, vtise in naperja so dobili v tem letu predavatelji tega predmeta, posebno tisti, ki imajo že večletno prakso, in tisti, ki so mogli primerjati pouk v prvem razredu po novem in pouk v drugem razredu še po starem učnem načrtu.

Na seminarju kemikov 1962 v Ljubljani smo namreč z veliko skepsjo sprejeli spremembo glede kemije v novem učnem načrtu. Drug drugega smo spraševali, kdo je o tem odločil. Osebo sem šel v šolsko leto 1962/63 z veliko voljo do dela, tudi v tej okoliščini. Rahle dvome sem tlačil s sugestijo, da je novi odlok o premiku kemijskih ur v nižje razrede prav gotovo dobro premišljen, da ne smem biti starokopitnež, ki so mu novosti apriori nevšečne, da moramo pač poskusiti.

Z dijaki iz prvih razredov sem imel velike težave ob želji, da izpolnim planirani učni načrt. Bili so nezreli in nesposobni dojemati snov, katero so po drugi strani v drugih razredih brez velikih težav osvajali. Dijaki prvih razredov doživajo ob prehodu v drugi razred velike spremembe v fizičnem in psihičnem oziru. Kar je mogoče z večino doseže v drugem razredu, ni možno v prvem. Hočem reči, da sem ob večjem naporu v prvih razredih dosegel veliko manj kot pri solidnem delu v drugem razredu in me je novo stanje začelo razočarati. Dijaki so med šolskim letom po dolgoletni tozadevni praznini dobili odgovarjajočo kemijsko šolsko knjigo, niso je pa absorbirali s samostojnim študijem, temveč

so čakali na razlage in »jemanje nove snovi« v šoli. Zaradi pčlega časa, saj sta v prvem razredu k vsemu temu namenjeni za kemijo le 2 uri, ni bilo mogoče razvijati raznih pedagoških in metodičnih oblik dela, uvajati samostojnega razvijanja misli, ni bilo mogoče v redu utrjevati snovi in končno tudi ocenjevati dijakov. Časovno sem si skušal pomagati z različni testi in domačimi nalogami, kar mi je vzelo veliko časa za korekturo in študij izdelkov, ni pa moglo nadomestiti umske nezrelosti dijakov in premajhnega števila ur v urniku. Pri dijakih sem opazil znake površnosti. Najbrž zato, ker niso obvladali snovi in sem imel z njimi premajhen kontakt, medtem ko sem bil z drugimi dijakmi doslej še vedno v neki zadovoljivi resonanci. Bojim se, da so dobili dijaki o tem predmetu napačno predstavo in bo taka slika dominirala tudi v njihovem nadaljnjem šolanju.

Nerodni akt predstavitve kemije v prvi razred in hkratna odprava iz četrtega razreda gimnazije pa ima še tudi druge zorne kote. Ako bi bila kemija v gimnaziji le sredstvo za razvijanje razumske gibčnosti, bi bil cilj tudi v teh okoliščinah nekako dosežen. Ker pa so neke usledine osnov kemije potrebne na mnogih fakultetah, ki že itak jadjkujejo nad pomanjkljivostjo tozadavnega znanja pri absolventih gimnazije, je s časovno razdelitvijo kemije v novih učnih načrtih gimnazije storjen korak nazaj. Upam si tudi trditi, da bi s petimi urami kemije v tretjem in četrtem razredu skupaj imeli dijaki mnogo več neposrednih in posrednih koristi kot sedaj s sedmimi tedenskimi urami v treh

spodnjih razredih. Jasno bi bilo čutili višji nivo napram osnovnim šolam. Ure, ki bi se s tem sprostile, bi lahko lingvisti koristno uporabili, saj so v splošnem dijaki v prvih razredih še mehanskega uka željni, v zadnjih razredih bi pa le razglabljali in kombinirali.

Najbistvenejše pa je, da bi se pri pouku kemije že lahko naslonili na znanje iz fizike. Atomska molekularna teorija, ki je fundament kemije, izvajamo iz plinskih zakonov, le-te pa fizika obravnava šele v tretjem razredu. Koliko ur, truda in zmešnjav gre pri pouku kemije na ta račun v prvih korakih, vemo pač samo profesorji kemije. Ne maram omenjati še sosednjih področij okoli zgradbe atoma, elektrolize..., kjer opravlja profesor kemije prav težaško delo ob osnovah fizike in mora zanemarjati kemijske aspekte. Ob prepovršni spoznavi fizikalnega pojava pa se spet godi škoda.

Koliko skrbneje sestavljen je v tem oziru učni načrt fizikov, ki ga nekoliko poznam! Prav dobro vedo, kaj in koliko na kateri stopnji morejo zahtevati od dijakov. Prav rad hodim na sestanke in študijske seminarje njihovega društva, ker je v vsem spoznati organizirano delo.

Nekaj aktivnosti v kemijskih vrstah je bilo čutili na prej omenjenem lanskem seminarju. Postavljena pa je bila takrat za druge vidike nesporemljiva zahteva po vstavitvi kemije v vse štiri razrede gimnazije. Šolske ure v dijakovem urniku bo treba raje reducirati v korist seminarškemu načinu dela in drugim oblikam samostojnejšega udejstvovanja.

Lodrant Stanko

Sestavni del šolskega pouka je tudi gospodinjstvo. Mlade šolarke z veseljem delajo v novi kuhinji na osnovni šoli Trata pri Skofji Loki. Pod vodstvom tov. Marije Fugerjeve se naučijo marsikaj koristnega za življenje

Učitelju je potrebna tudi metodološka izobrazba

Raba statističnih metod je, oziroma postaja tako pri nas doma kakor na tujem vsakdanja resničnost. Zapadna pedagogika uporablja statistiko že nekaj desetletij. Zadnja leta se tudi med sovjetskimi pedagogi pojavljajo zahteve po eksaktnem raziskovanju pedagoških pojavov in zvezi s tem zahteve po rabi statističnih metod pri pedagoškem raziskovanju.* O jugoslovanskem pedagoškem tisku lahko ugotovimo, da zanj študije, pri katerih je uporabljena statistika, niso nič več nenavadnega. Statistične metode si tako utirajo pot na pedagoško področje doma in v tujini. Tega smo lahko veseli. Ni dvoma, da statistika, če jo pravilno rabimo, zelo koristno služi pri pedagoškem raziskovanju. Pri kvantitativnem pedagoškem raziskovanju pa statistike niti ne moremo pogrešati.

Kdor hoče statistiko rabiti pri raziskovalnem delu, jo seveda mora primerno obvladati. Znanje statistike pa ni potrebno le raziskovalcu, potrebno je tudi učitelju praktiku. Cemu potrebuje učitelj statistično izobrazbo? Učitelju je potrebna statistična izobrazba prvič že zato, da more razumeti in kritično prebrati razne študije, pri katerih je rabljena statistika. Komur je statistika povsem tuja, temu študije te vrste niso dostopne, zato jih seveda ne more niti dovolj dobro razumeti in še manj kritično presojati. Očitno je, da praktik v takem primeru tudi ne more dovolj zanesljivo oceniti pomena

in uporabnosti določenih znanstvenih izsledkov za njegovo konkretno delovno področje. Vprašanje pa je navsezadnje, koliko izmed tistih praktikov, ki o statistiki nič ne vedo, sploh preprišana študije, pri katerih je uporabljena statistika, in v koliki meri je sploh smiselno, da jih berejo.

V »statističnem jeziku« niso pisane samo pedagoške študije, ampak tudi psihološke in sociološke študije, po katerih bi moral segati učitelji praktiki.

Ne gre pa le za spremljanje literature, učitelji praktiki naj bi pri raziskovalnem delu tudi aktivno sodelovali.

Če vse to upoštevamo, se nam vsiljuje zaključek, da sodi statistična izobrazba pravzaprav v učiteljevo strokovno izobrazbo. In ne zgolj statistična, temveč sploh metodološka izobrazba je učitelju nujno potrebna. Izkušnje kažejo, da lahko kvaliteten metodološki študij bistveno pripomore k znanstveni izobrazbi človeka, k znanstveni ravni njegovega mišljenja in k njegovi teoretični in praktični uspešnosti.

V tem smislu bi bilo potrebno uvesti v predmetnik pedagoških akademij predmet »Pedagoška metodologija s statistiko«, še zlasti nujno je uvesti takšen študij v predmetnik študijske skupine za razredni pouk. Razrednemu učitelju je namreč pedagogika s psihologijo tako rekoč stroka. Sodim, da mora biti kvalitativna razlika med dosežanjo srednješolske in bodočo višješolske izobrazbo razrednega učitelja v znanstvenem nivoju učiteljevega mišljenja, tj. v tem, na kakšni znanstveni ravni motri probleme pedagoške teorije in prakse. K takemu kvalitativnemu skoku v učiteljevi izobrazbi pa lahko bistveno pripomore prav metodološki študij. Danes se nam npr.

dogaja, da se nekaterih naših šolnikov loteva »pedagoški agnosticizem« iz nevednosti, iz pomanjkljive metodološko-znanstvene izobrazbe, ne pa zaradi kakšne prevelike nastrojene kritičnosti.

Določena izobrazba v pedagoški metodologiji s statistiko je potrebna tudi predmetnim učiteljem (pri tem mislim tudi na profesorje), in sicer še zlasti zagradel, ker so specialnometodični problemi posebno primerni za kvantitativno raziskovanje.

Določiti vsebino in čas trajanja študija pedagoške metodologije s statistiko za bodoče razredne učitelje in za bodoče predmetne učitelje ter mu dati ustrezno mesto med drugimi pedagoškimi predmeti, ne bi bilo kdove kako težko. Precej težje pa je s predavateljskim kadrom. Toda tudi ta problem ni nerešljiv. Diplomiranim pedagogom, ki kažejo posebne zmožnosti za študij metodologije s statistiko, je treba omogočiti, da si pridobijo s diplomskim oziroma s tretjestopenjskim študijem kvalifikacijo za predavatelje tega predmeta. Tak študij je npr. zagrebška univerza nameravala organizirati že v študijskem letu 1962/63, pa ni bilo dovolj kandidatov.

J. Sagadir

Učbenike tudi posebnim šolam

Z nenichnim razvojem osnovnega šolstva pri nas se bo povečalo tudi število posebnih šol in oddelkov. Z akcijo za ustanavljanje takih šol bomo začeli v Sloveniji že letos. Pri tem pa se srečamo z že znanim problemom: to je pomanjkanje učbenikov za posebne šole. Učenci in učitelji teh šol uporabljajo učbenike, namenjene osnovnim šolam z normalno razvito mladino. Ni treba posebej poudariti, da so te knjige zanje pretežke in neprimerne ter jim zelo otežkočajo delo. (Podobno je tudi z drugimi učnimi pripomočki). Posebne šole bi torej morale dobiti učbenike, ki bi bili metodično in vsebinsko primerni razvojni stopnji mentalno prizadetih.

Povsem nepravilno mislijo tisti, ki menijo, da bi bile takšne knjige zaradi premajhne naklade predrage in se jih zato ne izplača tiskati. Mislim, da bi sieherni šolski odbor in komuna odobrila določena sredstva za učbenike te vrste, saj bi postali šolska last in bi jih lahko uporabljalo več generacij. Akcijo bo v začetku denarno podprl tudi republiški svet za šolstvo.

S sestavo učbenikov je treba začeti čimprej. Menim, da bi bilo prav, ko bi defektologi Slovenije ustanovili redakcijski odbor, ki bi začel sistematično izdajati posamezne knjige. Pri sestavi učbenikov naj bi sodelovali izkušeni pedagogi z dolgoletno prakso. Najuspešnejše bo, če se bodo za to delo angažirali defektologi iz Ljubljane, Maribora, Celja in Kranja ter vzgojnih zavodov internatskega tipa. Društvo defektologov Slovenije pa naj bi se povežalo tudi z defektologi sosednjih republik.

Vlado Rozman

Učenje na zadnjem mestu

Na deželi se mora učno osebje ukvarjati tudi s problemom, ki ga v mestih ne poznajo. To je zanedbanost mladine. Splošno je znano, da je zaradi številnih vzrokov dežela precej opustela.

haja jo v šolo neprespani, izmučeni jim je pravzaprav pouk čas oddiha. Seveda se ne more od takega učenca pričakovati, da bo sodeloval pri pouku. Temu primeru so potem tudi uspehi. Zato je učno osebje dostikrat v teža-

vpliva po svoje tudi na šole druge stopnje, če ne še dalj.

Pri tem se lahko dotaknemo tudi drugega problema, ki tare podeželske šole, to je strokovnost učnega osebja. Na manjših šolah ne morejo za vsak pred-

Ljudje srednjih let so opustili kmetijstvo in si poiskali zaslužka v mestih. Doma je pa v glavnem ostala samo mladina in ostareli ljudje. Na teh zdaj počiva vsa teža kmečkega dela. To se pozna tudi na učnih uspehih. Otroci pri-

vah, kako spraviti v sklad težnjo, da morajo vsi izdelati, in pa razmere, ki to popolnoma onemogočajo. Po navadi se to konča tako, da spuščajo naprej vse po vrsti, s tem pa se seveda silno potiska navzdol raven znanja, kar

met postaviti strokovnjaka (tudi če bi bili na razpolago), zato pač učijo vsi vse, kar pride. Tudi to je eden od vzrokov, da smo že daleč od ideala, da bodo podeželske šole enakovredne mestnim.

J. Meze

Glasbenemu šolstvu širši pomen

tode naj bodo prilagojene temu množičnemu kulturnemu smotru. Dosedanji način sirjenja glasbene kulture po tradicionalnih metodah pri teh zahtevah namreč odpoveduje. Res je, da je v nekaterih deželah z daljšo glasbeno-pedagoško tradicijo laže, saj imajo močno razvito glasbeno psihologijo, sociologijo glasbe ipd. To pa seveda ne pomeni, da ne bi bilo mogoče pri nas oblikovati glasbenega pouka, s katerim bi ob sodelovanju raznih glasbenih organizacij, kot je Društvo glasbenih pedagogov, in raznih muzikalnih ustanov lahko nudili glasbeno vzgojo tudi tistim, ki so glasbeno minimalno nadarjeni in zato ne morejo doseči kakšnih večjih uspehov na instrumentu. Lahko pa dosežejo presenetljivo lepe uspehe na področju pasivnega glasbenega doživljanja — kot ljubitelji glasbe, torej kot poslušalci, katerim je pravzaprav vsa ta vzgoja namenjena. Eno pa je gotovo: z glasbeno vzgojo, kot jo poznamo danes, ne bomo nikoli dosegli tega namena.

Zakaj?

Vse današnje glasbeno šolstvo je namreč izključno usmerjeno v vzgajanje reproduktivca na amaterski, polprofesionalni ali profesionalni ravni. Glasbena vzgoja je tako odraz tistih dispozicij, ki jih mora imeti vsakdo, če hoče

vsaj v najmanjši meri zadostiti pogojem, kakršne postavljajo predenj učni načrti oziroma zahteve šole. Kdor ne more napredovati pri instrumentalnem pouku, je torej nujno oropan še tiste skromne in pomanjkljive splošne glasbene vzgoje, ki jo danes nudimo v glasbenih šolah. Ta je pač še vedno — in to naj poudarim — zelo uspešno organizirana za vzgojo instrumentalistov, ni pa primerna za vzgojo, ki bi bila najbolj potrebna, za vzgojo širših plasti glasbenega poslušalstva! Instrumentalni pouk sam ne more zagotoviti skladnega splošnoglasbenega razvoja, kolikor ga je namreč potrebno za doživljanje glasbenih del.

Če omogočamo izvajanje del številnih ustvarjalcev, ki imajo pogosto s svojimi modernimi umetninami omejen krog »odjemalcev«, ker jim preprosto ljudsko uho pač ne more več slediti, potem napravimo kaj več tudi za razumevanje glasbene umetnosti same. Če po eni strani vlagamo toliko napor v pripravo vrhunske izvajalske umetnosti in dosegamo na tem področju tudi zavidljive uspehe, zakaj potem preveč pozabljamo na glasbenega poslušalca — ljubitelja, ki mu je vsa ta produkcija pravzaprav namenjena, na tistega, za lepo sprejemljivega človeka — in teh ni

malo —, ki iz različnih vzrokov ne zmore izvajalske spretnosti na instrumentu, prav gotovo pa lahko pasivno (ob poslušanju glasbenih reprodukcij in ob primer-nem vodstvu) uspešno razvija svoj še nerazviti glasbeni čut.

Seveda: kdo bi rekel, da je uvajanje v razumevanje glasbe naloga tako splošnoizobrazevalnih šol samih — kot tudi vodstev mladinskih koncertov, ljudskoprosvetnih in drugih organizacij in ne samo glasbenih šol in da je to pač eden izmed problemov estetske vzgoje. V resnici pa gre za novo pojmovanje nalog nepoklicnega glasbenega šolstva, ki naj ne bi v toliki meri postavljalo v ospredje individualnega pouka, temveč naj bi se bolj posvetilo splošni glasbeni vzgoji.

Ne zavedamo se, da je med mladino, ki nam je zaupana, največ takšnih, ki so usmerjeni bolj receptivno, to se pravi, da so bolj pripravljeni sprejemati glasbo, kakor pa se učiti poklicne spretnosti izvajanja na instrumentu. Ne pozabimo tudi, da se odloči za poklicni glasbeni študij komaj kak odstotek učencev elementarnih glasbenih šol.

Kaj smo pravzaprav resnično dosegli na področju glasbene kulture? Zal zelo malo. Morda nam je res uspelo posredovati posameznikom drugačen odnos do

glasbe kot umetnosti, toda po večini nam ni uspelo iz njih vzgojiti kritičnih ljubiteljev in poznavalcev glasbene umetnosti. Iz vse množice učencev, ki je vsa ta leta po vojni zapuščala glasbene šole, je le malo tistih, ki res zahajajo v koncertne dvorane ali na operne predstave in si še dalje širijo glasbeno ozorje. (Na to bi najboljše odgovorila anketa med obiskovalci, ki bi dala gotovo poučne podatke.)

Če hočemo glasbo kot sredstvo etično-družbene vzgoje popularizirati, moramo nujno misliti na nove oblike, ki bodo združevale osnovne elemente teoretičnih predmetov, a to razvorno, tako, kakor so se te discipline razvijale hkrati z razvojem glasbe v preteklih dobah. Če od vsega začetka pa bičle osnove demonstrirali na instrumentih, s posnetki primer-nih skladb ipd. Te procese naj bi spoznavali učenci ob praktičnih ilustracijah vseh zvokovnih dogajanj, ki se spletajo v kompozicijah, ob odlomkih iz glasbene literature, instruktivno izbranih za ta namen in opremljenih s primer-no razlago. Predavanja naj bi vsebovala tudi osnove drugih vrsti umetnosti, ki se najbolj neposredno vežejo na glasbo. Gre nam zato, da bi povežali svet vseh umetnosti v tisto medsebojno enakopravno odvisnost, ki naj bi mlademu človeku nudila urejen odnos do teh posebnih človekovih dejavnosti, ki ga spremljajo, odkar se zveđa svojega bivanja.

MIROSLAV KALAS

DANAŠNJE AFRIKE ni v naših učbenikih

Oglušujoče trušč gongov, divji kriki džungle, ki odmeva od strahotnih bojev s smrtno, kani-bali in vrači, na pol goli, divji ljudje — to je bila slika Afrike, kakršno smo spoznavali iz potopisov raznih potopnikov, največ lovcev na slone in leve, avanturistov, ki so prihajali iz kolo-

nialnih držav. Spoznavali smo jo tudi iz političnih poročil in učbenikov, ki govore o kolonialnih osvajanjih in imperialističnih vojnah. Slišali smo, da ima Afrika bajno naravno bogastvo in da so se za ta svet potežovali Nemci, Francozi, Belgijci in drugi. Naši šolarji lahko zvedo sicer kaj več o tem kontinentu iz dnevnega časopisja: o narodih, ki so si s težko borbo že priborili svoj prostor na soncu, o uporih v Angoli in Mozambiku, o dogodkih v Alžiriji itd. Mar je to res vse, kar bi morali vedeti?

Pravzaprav je presenetljivo, da se proučevanje svetovne zgodovine tudi v naših šolskih učbenikih zaključuje z drugo svetovno vojno in ustanovitvijo OZN. O nadaljnjih dogodkih, o milijonih osvobojenih ljudi, ki so si izvajali enakopravne odnose, učbeniki ne dajejo natančne predstave. Tako seveda učenci ne morejo dojeti izrednosti velikih trenutkov, ki jih doživlja svet in še posebej doslej brezpravni ljudje Azije in Afrike.

Skoraj tretjina članic OZN (34) je iz Afrike — s Kenijo, ki bo letos dobila neodvisnost. Na afriških tleh se danes bje staro z novim, preživeli kapitalizem se umika socialističnim idejam. Za Afriko se bje svetovna in zgodovinska bitka. Afrika se osvobaja vpliva tistih, ki so ji ukazovali do včeraj, in gre tako v političnem kot gospodarskem pogledu svojo pot v socializem.

Današnja Afrika je zgodovinska resničnost, zato ji moramo v naših šolah in tudi v učbenikih odmeriti svoj prostor. Cimperj bi bilo treba popraviti in dopolniti zgodovinske programe. Napisati bi bilo treba priročnik, ki bi podal pregled sodobnih sprememb v Afriki, ki bi nas seznanjal ne le z njeno preteklostjo, temveč posebej tudi z njeno kulturo, o kateri ne vemo dosti.

Morda bi bilo koristno, ko bi društvo zgodovinarjev in geografov skupno s pedagoško prosvetnimi zavodi še to jesen pripravilo krajše seminarje za pre-

davatelje zgodovine in zemljepisa z nekaj izbranimi temami o Afriki. Tudi geografski učbeniki bi morali skrbneje spremljati ekonomske in politične spremembe vse do današnjih dni. Zgodovinske in zemljepisne članke bi bilo treba izpopolniti z gradivom iz afriških držav. Tisk, namenjen mladini, bi moral bolj organizirano pisati o Afriki.

Koristno bi bilo, ko bi te praznine izpolnili z vrsto prilagojenih predavanj o Afriki že v tem šolskem letu. Prav tako bi bilo dobro, ko bi naši stro-

Telesna vzgoja deklet v eni ganskih srednjih šol

kovni časopisi za zgodovino in zemljepis, pa tudi prosvetno pedagoški, v neki obliki predstavili probleme Afrike z raznih vidikov.

(«Prosvetjni list»)

MEDNARODNI RAZRED ali nastop med počitnicami

Beograd, 31. julija.
Nastop je napovedan za 17. uro. Ni to najprimernejši čas za hospitalijski nastop, pa bo že nekako šlo. Kazalec se približuje 16. uri, a soba, v kateri sem želela imeti nastop, je zasedena. Saj sem vedela, da bo treba improvizirati. Samo, da otroci ne bi imeli preveč treme. Jaz bom svojo že potlačila.

Končno smo v veliki predavalnici gradbene fakultete. Amfiteatralna oblika prostora me v prvem trenutku nekoliko zbega, a hitro si v levem delu predavalnice ustvarim svoj »razred«. Moji učenci zasedejo prve štiri klopi,

rence učiteljev, ki v šolah poučujejo esperanto in ki so prišli v Beograd, da izmenjajo izkušnje. Učitelji so pripeljali s seboj enega ali dva učenca in ti otroci različnih narodnosti sestavljajo sedaj moj razred. Precej nenavaden primer razreda je to tudi glede na starost otrok: od 8 do 18 let. Glavno je pač, da se med seboj dobro razumemo, saj govorimo vsi mednarodni jezik esperanto, zato tudi pouk, kar se jezika tiče, ne bo težaven. Težje je bilo najti primerno temo, ki bi bila tako različnim otrokom zanimiva.

Tema pa se mi je ponudila kar sama.

Naša konferenca se je pričela dva dni po katastrofi v Skopju. Takoj po prvih pozdravnih besedah je učitelj Erbeta iz Švice predlagal, da izrazijo udeleženci konference svojo pripravljenost pomagati prizadetim v Skopju s tem, da darujejo kri. Naš prijatelj Erbeta se je komaj rešil iz Skopja, kjer si je ravno tiste dni ogledoval zgodovinske znamenitosti. Po prvih potresnih sunkih je ušel iz hotela. Po njegovih presrečnih besedah se je takoj javilo 50 krvodajalcev, ki so se že čez eno uro odpeljali v beograjski zavod za transfuzijo. Čeprav so bili nekateri tovariši zelo utrujeni od naporne poti, si niso pomišljali dokazati svojo solidarnost z jugoslovanskimi kolegi.

Po opravljenih pregledih pridemo v sobo za odvzem krvi. Tu so trije ležalniki. Jaz pridem na srednjega, gospa Erbeta leži na moji desni, na levi pa svetovni potopnik in pisatelj Tibor Sekelj. Opazujem, kako curja moja kri po cevki v steklenico. Ta trenutek si moram zapomniti! Trenutek mednarodne pomoči in solidarnosti. Deklece z znakom Rdečega križa na rokavu nas spretno obveže. Saj res, sedaj nas veže znak

Rdečega križa! Vsak krvodajalec dobi značko. Ta značka mi bo izhodišče za mojo temo. Če bom z otroki govorila o ustanovitvi Rdečega križa, o 100-letnici te človekoljubne organizacije, bo tema zanimiva, aktualna in skupna nam vsem, čeprav smo prišli iz krajev, ki kaže več tisoč kilometrov narazen.

In sedaj smo tu. Poleg esperantske zelene zvezde imam krvodajalsko značko v obliki rdeče kraljice. Henri Dunant me z oljnatimi slikami nekam vzpodbujajoče gleda. Nekaj ponazorilo so mi preskrbeli beograjski kolegi. Po uvodnih besedah, po prvih stavih, ki jih otroci nekoliko v zadregi povedo, preidemo k temi in pozabimo, da nas drugi poslušajo, zdi se nam, da je tu samo naš »razred«, da že dolgo skupaj delamo, da se že dobro poznamo. Starostna razlika ne moti, vsak po svoje pove, kar pač ve o skupni temi, vsak nekaj prispeva k našemu razgovoru. Za kratek čas se ta takó heterogeni razred zlije v eno delovno skupnost. Zaživi in obstoji. Poizkus je uspel, dokazal je, da mednarodni razred lahko obstoji.

Minil je teden skupnega bivanja otrok v Beogradu, a pisma bodo gotovo še dolgo križarila sem ter tja po Evropi in vzdrževala zvezo med nekdanjimi »šolci«. Morda pa se bodo čez leto ali dve zopet srečali. Za esperantiste je svet majhen in na mednarodnih srečanjih se najdejo vedno stari prijatelji in znanci. Takih srečanj, kot je bilo letos beograjsko, si želimo še. Želimo si jih vsi, otroci in učitelji.

SONJA TAVČAR

Ivo Jančič — 70-letnik

Likovni pedagog Ivo Jančič je 70 dni dopolnil 70 let. Šolska leta je preživel v Mariboru, kjer je 1913. l. maturiral. Službovanje ga je privedlo v Ormož, Markovce pri Ptuj in Maribor.

Nemirni čas prve svetovne vojne je preživel v Galiciji in ruskem ujetništvu. Po revoluciji je v SZ opravljal razne poklice, na gimnaziji pa so mu ponujali mesto profesorja za nemški jezik in risanje. Po vrnitvi v domovino je do 1926 učiteljeval v Ptuj, razen tega pa se sodeloval še v raznih društvih. Izdal je prvo knjigo za risanje in podoben učni načrt za vse razrede. Od 1926 je živel v Cirkovcah, kjer je prijel predavanja, vodil knjižnico in deloval na vseh področjih. Med drugo svetovno vojno je bil partizanski obveščevalec vse do osvoboditve.

Jesen 1946 je opravljal nadzorniške posle v Mariboru in okolici. 1949 pa je prevzel vodstvo SUG, vodil Prešernovo šolo, od 1953 pa eks-

perimentalno poučeval v 18. razredu. Deloval je tudi za reformo likovnega pouka in priredil »Otroško risarsko«.

Obširno delo, ki ga je opravljal, mu je vedno znova dajalo moč za nove naloge. Njegov namen je bil vspešji mladino v ljudi, spretnostne za lepoto umetniškega ustvarjanja, učiteljem pa pomagati pri njihovih delu.

Jubilej Matije Brezovarja

Učitelj Matija Brezovar je dočel svoj 80. rojstni dan. Doma je bil v Rade pri Labinu, kjer je prva leta obiskoval italijansko osnovno šolo. Nato ga je oče poslal v slovensko osnovno šolo v Ljubljano, kjer je končal tudi učiteljske. Ves čas študija je živel v pomanjkanju, pravi življenj je sam z instrukcijami. Njegovo prvo službeno mesto je bilo v Sentrupetu, kjer je služboval 50 let, po upokojitvi pa je osem let opravljal pisarniške posle na šoli.

ruperski šoli. Poleg svojih službenih dolžnosti je rad prevzemal tudi druge obveznosti.

Med vojno je živel v zelo težavi razmerah, nekaj časa je bil tudi v zaporu v Trebnju.

Težko se je ločil od pedagoškega poklica. Za svoje delo je prejel mnogo znanje — Rade dela II. stopnje. Brezovar mnogokrat obuja spomin na leta službovanja, zanima pa tudi razvoj današnjega šolstva — njegove želje ob 80-letnici? — Naj se sestaj, s svojimi prvimi učenci, ki pa si še, da bi kot prvi učitelj dočkal devetdeset let. Enako mu želimo tudi mi!

Angleški seminar — Koper 1963

Počitniški seminar iz angleškega jezika in literature, ki ga podpirata rektorat Univerze v Ljubljani in Filozofska fakulteta, je bil ustanovljen pred leti iz potrebe, da bi z njim študentje germanistike dopolnili svoje znanje, pridobljeno v toku študija, in da bi med dvajsetdnevnim bivanjem skupaj z angleškimi profesorji in študenti imeli priliko celodnevne konverzacije. V zadnjih letih se je vloga seminarja, ki je bil doslej v Bohinju, Piranu in Koprur bistveno spremenila. Če je obisk seminarja še pred nekaj leti pomenil skoraj nujno dopolnitev študija anglistike na ljubljanski univerzi, je smisel seminarja danes že bolj v tem, da podrobneje osvetli nekatera področja in specifična vprašanja iz angleške in ameriške literature in jezika. Ze doslej je bila pri pre-

davanjih iz literature težnja, da so predavatelji obravnavali zlasti moderno literaturo in obenem podajali tudi pregled literature teorij.

Ljubljanska univerza je dala poseben poudarek seminarju s tem, da se je otvoritve seminarja udeležil tudi rektor univerze dr. Makso Snuderl ter dekan Filozofske fakultete dr. Vlado Schmidt.

Letos se je spremenila tudi struktura udeležencev seminarja, saj je bila tokrat tretjina iz vrst osnovnošolskih in srednješolskih predavateljev, ostalo pa so bili študentje. Seminar je za učitelje — angliste brez dvoma zelo koristen, ker pomeni tak stik pravo osvežitve že pridobljenega znanja, mnoga spoznanja pa so seveda tudi njim nova.

Na letošnjem seminarju je

predavatelj Kenneth Richards govoril o elizabetinski poeziji, ki jo je ilustriral s številno in prodorno analizo tekstov. Ta metoda »praktične kritike«, ki je na angleških in ameriških univerzah zelo razširjena, pri nas še ni tako v rabi. K. Richards je znal premostiti nevarnosti te metode in ni ostal samo pri enostranskih analizah pesnitev, temveč je našel pravo mejo med literarno — zgodovinskim prikazom umetnine in praktično kritiko umetniškega dela ter tudi v celoti dobro sintetično prikazal poezijo omenjenega časa.

Drugi predavatelj angleške literature na koprskem seminarju je bil prof. F. Y. Thompson, ki je imel na programu zanimiva predavanja iz moderne angleške literature od G. M. Hopkinsa in T. S. Eliota, pisateljev tridesetih let pa do »jeznih mladeničev« in najnovejših dramatikov in pisateljev kot so Osborne, Wesker, Iris Murdoch in Muriel Spark. Pristop prof. Thompsona do literature je bil povsem drugačen kot zgoraj omenjena historično — praktično-analitična metoda, in je na začetku obetala zanimiv pogled prepletanja literarno-zgodovinskih in družbenih silnic z osebnimi opažanji sodobnika. Zal pa ta obširni program zaradi boleznih predavatelja ni bil v celoti uresničen.

O ameriški literaturi konec 19. in v 20. stoletju je predaval prof. Owen Thomas. Svoja predavanja je zgradil okrog osrednjih likov ameriških pisateljev tega časa, ki jih je analiziral in opredelil s perspektive današnjega časa. Večji del predavanj pa je posvetil stilistični in idejni analizi njihovih del.

Predavanja iz angleškega jezika naj bi predstavljala določeno povezovanje teoretičnih jezikovnih vprašanj s prakso in jih je tudi predavatelj C. B. Wrathmell pripravil z metodsko stališča. Opozoril je npr. tudi na nekatere pogoste napake, ki se pojavljajo pri poučevanju angleščine. Zato je bilo do neke mere razumljivo, da so ta predavanja bolj pritegnila zanimanje profesorjev kot pa študentov. Več predavanj so spremljali filmi in skioptične slike.

Omenim naj še, da je bilo organiziranih tudi več debatnih večerov, udeleženci so si ogledali več filmov o kulturnih znamenitostih in prirodnih lepotah Anglije in ZDA ter film o Robertu Frostu.

Dr. Janez Stanonik, ki vodi seminar s strani oddelka za germanske jezike in književnosti, je izjavil, da bo seminar še obdržal smer, ki se je v zadnjih letih izoblikovala. Prihodnje leto namevaja oddelk povabiti na seminar znano angleško pisateljico Iris Murdoch ali pa pisateljico Iana Fletcherja. Mirko Jurak

njegovem vnožju ne joka niti ena Okeanida.

Léger, »patriarh francoskih slavistov«, kot ga je imenoval nekaš znanstvenik, je napisal o Njegošu največ izmed vseh Francozov. V neki študiji, ki obsega okoli dvajset strani (Serbes, Croates et Bulgares — Le Poème national du Monténégro), je skušal podati analizo Njegoševga življenja in pesniškega dela, posebno analizo »Gorskega venca«.

»Čutili je,« piše Léger, »da je pesnik nekatere odlomke, ki jih je napisal v svoje zadovoljstvo, vstavil v delo na slepo srečo. Drami absolutno manjka mere in enotnosti. Iz teh nekaj vrst lahko vidimo, da Léger ni razumel značaja Njegoševga ustvarjanja. Tudi v delo samo ni mogel globlje pronikniti, saj ni poznal dovolj dobro jezika. Njegoševih pesniških idej ni razumel in jih zato ni mogel povezati. Vidi se tudi, da Léger ni doumel Njegoševe poilitične, kaj šele, da bi analiziral like in značaje v »Gorskem vencu«. Vseeno pa je opazil, da ni mogoče nobene izmed številnih oseb v Njegoševem delu okarakterizirati za glavnega junaka. Sam pravi dobesedno: »Ta junak je sam črnogorski narod!«

Ne glede na njegovo razumevanje ali nerazumevanje Njegoševga dela, je Légeru pripadla čast, da je od Francozov prvi, ki je skušal prikazati »Gorski venec«. Francozi še vedno kljub temu čakajo na vsaj malo skrbnejšo študijo o Njegošu.

Na osnovi vseh razlag vidimo, da je Njegoš privlačeval pozornost Francozov in da je z velikim zanimanjem spremljal vse, kar so pisali o njem in njegovi Črni gori. Vsa ta dela so v času, ko so nastajala, povzdigovala ugled Njegoša in Črne gore, obenem pa so tudi prispevala k utrditvi njenega mednarodnega položaja kot neodvisne države.

Daniilo Lekić

Srečanja upokojenih prosvetnih delavcev v Celju

Upokojeni prosvetni delavci iz Celja in bližnje okolice ohranjajo svoje tovariške vezi tako, da se srečujejo enkrat na mesec na družbenih sestankih. V okviru teh srečanj, za katere sta poskrbela F. Roš in tov. Gobec, poslušajo tudi razne referate.

Mladinski pesnik in pisatelj Fran Roš je pred nedavnim pripravil referat o Ivanu Cankarju in učitelji Jožici Budinec, na zadnjem sestanku pa je govorila Anda Bavdek o potovanju po Azurni obali.

FRANCOZI O NJEGOŠU

Letos smo slovesno proslavili 150-letnico rojstva Petra Petroviča Njegoša. Stevilnim priveditvam na Cetinju, v Beogradu in drugih krajih se je pridružil še podelitev prve Njegoševe nagrade za književnost, ki jo je prejel književnik Mihajlo Lalić za roman »Lelejska gora«.

Prof. Daniilo Lekić nam je odstopil v objavo nekaj odlomkov iz svoje daljše razprave o Njegošu.

Vse do začetka 19. stoletja je svetlu niso dosti vedeli o Črni gori. Šele tedaj so se začeli zanj zanimati politiki in znanstveniki, nekaj kasneje pa tudi književniki. Prvi je o njej spregovoril Francouz Violla des Sommières (Voyage historique et politique au Monténégro), in sicer v knjigi v dveh delih, ki je izšla 1820 v Parizu. Torej tedaj, ko še niti v srbohrvaščini ni bilo knjige o Črni gori. Že leto kasneje so prevedli to knjigo v angleščino, delno pa tudi v nemščino.

Knjiga Violla des Sommièresa je vzbudila zanimanje zlasti tedaj, ko so se Črnogorci bojevali proti Napoleonovi Franciji. Še dlje časa po teh vojnah so pisali nekateri Francozi o Črni gori kot sovražni dežel. Prvi čisto literarni tekst — libreto za opero »Črnogorci« Gerarda de Nerval — obravnava motiv iz te vojne. Mnogi Francozi niso mogli razumeti sovražstva Črne gore do Napoleona, ker niso razumeli hrepenenja Črnogorcev po svobodi in neodvisnosti. Nekateri je privedlo takšno pisanje tudi do neresničnosti in obrekovanja. Tako daleč sta zašla dva avtorja, Njegošova sodobnika: eden je nepoznan, drugi pa je bil Stanislas Bellenger.

Bellengerjev članek Excursion dans le Monténégro — de Raguse à Piperi (L'Echo Français, 16. IX. 1845) je čisto navadno obrekovanje. Znano je, da se je Njegoš jezil zaradi teh klevet in jih skušal demantirati. Zanimiva je njegova kritika, da je vse, kar je napisal

Bellenger, čista laž, ter da je povsem napačno, da bi postal slavjen. Njegoš pa pristavlja: »Toda ta slava je tako daleč od njega kot Črna gora, v kateri sploh nikoli ni bil.«

Večinoma pa so Francozi pisali objektivno oziroma dobronamereno. Med temi pisci so tudi francoski slavisti, ki so proučevali Njegoša in Črno goro, kot npr. Cyprien Robert, Xavier Marmier in Louis Léger. Cyprien Robert je prepoznal naše dežele, ni pa bil v Črni gori in še manj, da bi se osebno seznanil z Njegošem. Izdal je knjigo Les Slaves de Turquie, v kateri je obsežno poglavje pod naslovom Črnogorci. Ta Francoz piše s precejšnjim poznavanjem o Njegošu in njegovi Črni gori, tako da se nanj sklicujejo nekateri drugi Njegoševi sodobniki (npr. Cludina, ki je prevajal Njegoša v italijanščino). Podrobneje piše o Njegošu kot vladarju in reformatorju Črne gore, manj pa o pesniku.

Med drugim piše: »Pravo čudo je, kako je Peter II. zmogel v manj kot desetih letih omiliti surovost svojih rojakov in kako jim je vžil ljubezen do državljanstva življenja. Prav tako je čudež, kako je mogel ukiniti krvno osveto in uvesti kazni za tatove oziroma ugrabitelje deklet. Vladiko pogosto obtožujejo, da deluje manj kot duhovnik, bolj pa kot neizprosen vladar, ki je šel v svoji naslednosti tako daleč, da so izvrševali smrtno kazni v njegovi prisotnosti...«

Tri leta po Njegoševi smrti je obiskal Cetinje Marmier. Glede na to, da so bili spomini na Njegoša še sveži, je lahko obširno pisal o črnogorskem vladarju in pesniku.

Ko opisuje Marmier borbe s Turki, ki jih je Njegoš pogosto vodil, piše: »Sredi teh preprirov pa je gojil Njegoš — kot čisti plamen v oblaku dima — plemeniti misel o moralnem izpopolnjevanju in duhovnem razvoju svojega ljudstva. Izkoristil je svoje dvojno oblast posvetno-duhovnega gospodarja in tako nadaljeval znana dela svojega strica, ki jim je do dajal nova. Osnovo je šole, na Cetinju pa je organiziral tiskarno, ki je natisnila vrsto zelo zanimivih almanahov in več drugih del.

Obdarjen z veliko ljubeznijo do književnosti in smislom za poezijo je Njegoš krasil svoj dom z najboljšimi deli tujih književnosti. Prav tako je izbral svoje ure odihla in prostega časa za književne poskuse. Nato govori Marmier o Njegoševi izobrazbi, ki si jo je pridobil predvsem s svojim neutrudnim delom in o položaju, ki ga je zavzemal v »aristokratskih salonih v Petrogradu, Neaplju in na Dunaju.«

Marmier priznava — prevzet od pripovedovanja Njegoševih sodobnikov na Cetinju, pa tudi od pripovedi svojih prijateljev, ki so spoznali Njegoša v Italiji — da ga je prevzela pri pisanju žalostna misel. V svojem romantičnem znanosti piše: »Vsak človek, ki je odkrnjen od sveta, nosi pa v sebi kakšno ognjevito misel, ki je ne more niti zatreti niti uresničiti, spominja na Prometeja, ki ga trga jastreb. Črnogorski vladika predstavlja bolj kot kdorkoli Prometeja, prikovanega na Kavkaz. Prometeja, ki ga trgajo, toda ob

Knjiga - most med narodi

4. kongres FIT, mednarodne organizacije prevajalcev

Starodavni Dubrovnik, staroredišče umetnosti in kulture, je v dne od 1. do 8. septembra postal pravi Babilon ob morju. Te dni je bil v Dubrovniku 4. kongres FIT - mednarodne organizacije prevajalcev. Sodelovalo je nad dvesto petdeset tujih in več kot petdeset domačih prevajalcev, književnikov in lingvistov. Zbrali so se v starinski stavbi, v prenovljenem »Delavskem domu«, da bi v prisrčnem vzdušju tega pomembnega srečanja razpravljali o važnih zadevah, ki zadevajo vse bolj živahne in razvejane prevajalske dejavnosti. Nad vzhodom je visel značilen emblemi: zemeljska obla, v sredi knjiga, z desne in leve pa most. Že tak znak je zgovorno povedal, kaj si kongresisti v plemeniti vneti prizadevanji doseči: da bi napisana beseda čim tesneje zblizevala narode, hitreje posredovala najrazličnejše kulture in da bi si književnost tudi malih narodov uspešno utrla pot v široki svet.

Jugoslavija je član FIT že deset let in v tem obdobju so naši prevajalci v mednarodni zvezi odigrali vidno vlogo, saj imajo svoje predstavnike v odboru FIT, z mnogimi referati pa so sodelovali tudi v prejšnjih kongresih: v Parizu, Rimu in v Godesbergu v

Nemčiji. Razgibano in plodno razpravljanje kongresistov se je v glavnem usmerjalo k trem najvažnejšim točkam: h kodeksu prevajalcev, h glasilu FIT, ki izhaja štirikrat letno z naslovom »Babel«, in k predlogu profesorja Ralpa Italijanderja iz Hamburga, strokovnjaka za afriške jezike, ki se je zavzemal za to, da bi FIT sprejela čim več prevajalskih organizacij iz Azije in Afrike. Ta vprašanja so podrobno obravnavale posebne komisije, enako tudi priprave za kongres literarnih prevajalcev, ki bo naslednje leto v Varšavi. Delo kongresistov so prijetno osvežili in obogatili glavni referati, polni plemenitih zamisli in dragocenih izkušenj: prebrani referat Iva Andriča - Prevod in avtor, razpravljanje o finisah prevajanja Rogerja Caillo, predstavnika UNESCO, referat francoskega založnika Paula Flamanda in ameriškega jezikoslovca Burtona Atkinsona. V mednarodno zvezo prevajalcev so bile sprejete prevajalske organizacije Madžarske in Bolgarije. Za naslednika dosedanjega predsednika FIT dr. Juliusa Wünschea je bil izvoljen zagrebški književnik Zlatko Gorjan, predsednik društva književnih prevajalcev Hrvaške in prižadevni organizator.

59. zvezek Kondorja

Pod naslovom »O pesništvu« sta dr. A. Sovrè in dr. K. Gantar zbrala odlomke iz Homerja, Hesioda, Anonymusa, Aristotela, Horaca, z željo, da bi šolska mladina ob tekstih s pomočjo spremne besede spoznala, kaj so antični narodi Grčije in Rima videli v poeziji in kaj v pesniku. Ob tem imata v mislih, da »vsa evropska kultura, ves način mišljenja in odnos do znanosti in umetnosti ima korenine v antičnih tleh«. Ob prevodih lahko samo občudujemo bogat dar posredovanja vezane besede, spretna beseda Kajetana Gantarja pa razloži vse bistvene pojave in miselne poteze v zvezi z besedili. Celoten izbor daje lep vpogled v antično delavnico pesnika, seznanja nas z antičnim humanizmom in se kaj veče.

Ob tem pa se misel ustavi ob dejstvu: četudi je lepota zlahtne antike nekoliko oddaljena in je prav, da dobivamo take telete, pa je prav tako prav in nujno, da bi dobili knjigo ali več »O pesništvu« iz sedanjega ali polpreteklega časa. Ne gre drugače: spoznavamo svoj čas in sodobna literarna dela današnjega humanizma, da se bomo razgledali doma in po svetu in spoznali svoj obraz, ob tem in zatem pa prebiramo in spoštujemo zlahtno starino antičnih kultur. Res je: za prav vsak lep prevod smo kulturno bogatejši, marsikje zakrpano zamudništvo. Potrebe so pogosto večje kot program Kondorjeve zbirke. Ob tem pa ne smemo pozabljati na današnji čas in sodobne tokove književne tvornosti.

L. G.

PRVA ŠTEVILKA »KURIRČKA«

Ze prva številka drugega letnika Kurirčka, v kateri je kopica bogatih pripovedi iz parizanskih dni, obeta, da se bo ta revija priljubila vsem. Tistim najmlajšim, ki so jo poznali že doslej, pa tudi onim, katerim je prvič prišla v roke.

Naslovno stran Kurirčka pojasnjuje pogovor med učiteljico in cibibanom o pogumnih fantkih, ki so v največjih dneih naše preteklosti zamenjali svoje igre s kurirčko torbo in iznajdljivo opravljali težave naloge. Pisatelj Franc Bevk, ki je preživljal viharna leta v partizanih, je spet segel v svojo neizčrpano zakladnico. Njegova pripoved Italija je kapitularila je posvečena 20-letnici pri morske vstaje. Zivo napisana je zgodbia Iva Zornana o kurirčku s petimi partizanskimi ineni.

Ko listamo po tej številki, bomo se prispevke Josipa Ribičiča (Starin modruje) ter verjetno zgodbi o plahem partizanku Boštjančicu Janeza Govca. Srečamo tudi nakupeto pripoved Milice Ostrovske (Do-

Igor Pleško — Motiv s trga v Ulcinju, akvarel 1962

Sodobna pedagogika

Nove knjige

Uvodni članek Matice Dekleva (Seksualna vzgoja kot del moralne vzgoje) nas seznanja z odnosi socialistične pedagogike do seksualne vzgoje. Avtorica pravi med drugim, da se ukvarja socialistična pedagogika s seksualno tematiko tako, da jo vključuje v vzgojo celotne osebnosti in jo preventivno povezuje z moralnim oblikovanjem te osebnosti. M. Dekleva odgovarja tudi na nekatera sporna vprašanja, ki so pogosto področje spopadov med različnimi pojmovanji, in ugotavlja, da je seksualna vzgoja za mladega človeka nujnost, saj mu »pomaga zoreti za zdravo družinsko življenje in ga usposablja za pravilno vrednotenje seksualnosti in ljubezni«.

Na raziskovanja in ugotovitve italijanske pedagogike opozarja odlomka iz referatov s posvetovanja, ki je bilo marca na Bledu. Referat o sodobnih pedagoških raziskovanjih sta pripravila prof. D. Orlando ter prof. F. de Vivo, referat o estetski vzgoji pa prof. G. F. d'Arcalis.

Prispevek dr. Leona Ziebnika opozarja na pomembnost estetske vzgoje v naših šolah. V tej številki je objavljen tudi referat s posvetovanja o samoupravljanju učencev, ki ga je letos organiziral CK ZMS. Ta referat, ki govori o raznih vprašanjih v zvezi s samoupravo učencev, je napisal Emil Roje.

Revijo zaključuje rubrika Doma in po svetu, ki navaja med drugim statistične podatke o šolski izobrazbi prebivalstva SRS. M. K.

PRVA LETOŠNJA ŠTEVILKA »PIONIRJA«

Ze pestro opremljena nastovna stran prve jesenske številke »Pionirja« obeta zanimivo revijo. To tudi je — ugotovimo, če ga skrbno prelistamo, obenem pa nas nekoliko moti, da ni pravega soznanja med izpolnitelji in poljudnostnim izražanjem o tehnikah in njihovih prispevkih. Kdo ve, zakaj je tako, in če je dovolj pojasnilo, da so večji bralci bolj radovedni kot cibiban in jih zatorej zanima vse. V tej številki srečamo tri pesmi Toneta Pavčka, med katerimi je najlepša »Pesem za hčerko«. Prijetno, precej nevsakdanjo pripoved o črnem peščinu — vetrokazu je napisal Benjo Zupančič, medtem ko se Branko Čopic predstavlja z razgibano zgodbo o orožju.

Opdakar je Defoe 1719. objavil »Življenje in nenavadne pustolovščine Robinsona Crusoa«, so se vrstile — v resničnosti. Defoejeva povest, ki je nastala na osnovi resničnega dogodka, je postala moda, do danes je ohranila svoj krog bralcev med mladino. In če 1963. najdemo med slovenskimi prevodi »Moderne Robinsona« izpod peresa Bernarda Goskega, se vprašamo, kaj nam pove novega ta knjiga. Lahko bi smatrali »Moderne Robinsona« za anti-robinzonado, saj Gorsky opisuje drugačen svet, z drugačno osnovo, predvsem pa hoče biti veren resničnemu doživetju na atolu Pacifica brez glorifikacije, pa tudi konec zaobrne realno, samo brodomol in volja do življenja še ostajata skupna. Brez lužij in brez lahkonosti je Gorsky opisal trdo življenje na koralnem otoku, bujno favno in floro, slednje skoraj z radovednostjo prirodoslovca. Podvodna lovišča mu odkrivajo bogat neznan svet. Torej knjiga, ki bo mladega bralca bolj pritegnila zaradi sodobne osnove. Za založbo Lipa je delo prevedla iz francoščine Mara Puntar.

Roman Heinza Kosalika »Diagnoza rak« — založba Lipa — prevod Mirka Napasta — tudi bralci vpogled v zdravniška prizadevanja pri zdravljenju bolezni, ki se je v zadnjih desetletjih tako nenavadno razširila. Resda Kosalika ne gre primerjati z deli de Kruifa — za to mu manjka večja strokovna povesdnost, pa tudi klen dinamični slog — vendar je romansirano pripoved kaj spretno uporablja. Za zanimivo pa tudi pretresljivo razgledno zgodbo zdravnikova v borbi proti raku ter dokaj jasno predčelil kancerogene bolezni. Močan poudarek na zdravniški etiki je prezenten v tej knjigi — potreben pa tudi v praksi!

Sorodno tematiko ima poljudnostnoznanstvena knjizica Irmengarde Eberle »Rešitelji življenja«. Avtorica je namenila knjizico mladini, zato je ubrala lahak, pomenovito in prijetno ton. Seznanj nas z iznajdljivi sulfonamidov, z odkritjem penicilina, streptomocina, govori o krvnih skupnih in transfuziji, o Rh faktorju in vzrokih eritroblastoze pri dojenčkih, o imunizacijskih serumih, pa o vitaminih, ki so človeškemu organizmu nujno potrebni. Knjizico je napisala MK v prevodu Milne Likarja.

»Orlov gnezdo« Toneta Svetline bi najbolje poimenovali lovske slike iz najboje. Zajetna knjiga odkriva avtorjevo navezanost na lepote gora in gozdov, s poetično vznemestnostjo opisuje slike iz prirode, iz živalskega življenja, hkrati pa izpričuje zdrave nazore lovca, ki je čuvar narave in občudovalec vsega, kar daje narava. Za »Orlovim gnezdom« bodo posegli predvsem lovci. Za založbo Lipa je izdelal estetsko sporne platnice Zvest Appolonio.

CELOVSKI »MLADI ROD« V 13. LETNIK

Šolski list za koroško mladino začenja s septembrsko številko trinajsti letnik. Mladim ni le prijetno in poučno branje, temveč ga uporabljajo tudi kot pripomoček pri pouku slovenščine v ljudskih, glavnih in srednjih šolah. Od naših mladinskih pripovednikov se oglašja v prvi številki France Bevk s sestavkom »V šoli« in »Kaj pa zvezki in knjige?«, pesnik Fran Roš s pesmijo »Odpri se se šolska vrata« in tržaški slikar in pesnik Robert Hlavaty, ki je napisal »Zgodbo o limonah«. Pestra vsebina lista bo prav gotovo pritegnila precej mladih bralcev, kar je tudi njegov namen.

S.

OTROK IN DRUŽINA

Na prvih straneh pete številke revije za družinsko in družbeno vzgojo »Otrok in družina« je objavljen razgovor s predsednico ZPM Slovenije Olgo Vipotnik, ki nas podrobno seznanja z uspehi ZPM med tretjo in četrto skupščino, z novimi nalogami te organizacije in načrti.

Doma vsi ostali prispevki razdeljujejo odnose staršev do otrok ter njihovo vzgojo. Posebno tehten je članek Fr. Strmčnika, v katerem razpravlja avtor o tem, kako je pri kaznovanju otrok potrebno sodelovanje šole in doma. Dr. Jože Potrč nas seznanja z vprašanjem dovoljenega splava, pri čemer se zavzema za zaostrišev boja proti splavu.

V rubriki »Vzgojitelj nam pišejo« nam dr. Janez Tominec na neposreden način predstavi dolžnosti in pravice staršev do nezakonskih otrok.

Med sestavki, ki jih bomo z veseljem prebrali, so tudi vtisi s poti po SZ, o katerih pripoveduje V. Cvetkovič.

Med drugim je v tej številki še prispevek Karle Novakove o tem, kako naj pomagamo mladini pri izbiri poklica, posebno pa je rubrika »Družinsko svetovanje«, kjer najdemo koristne napotke za vzgojo otrok, njihovo prehrano ipd.

V reviji je objavljeno tudi nekaj črtic iz družinskega življenja, skoraj vsako stran pa poživljajo umetniške fotografije iz življenja naših najmlajših.

M. K.

bro se je odrezala), pa črtico Luke Smuča, ki nas popelje v otroške igre v povojnem času. Ta prispevek je v zvezi, saj odrača otroke od medsebojnega obracunanava s sovratniki zaradi apak, ki so jih naredili njihovi starši.

Na 21-letnico jugoslovanske mornarice nas opozarja Cvetkovič Zagorčan. Poezijo zastopa le Jure Kaštelan, vendar bi ji lahko v prihodnje odmerili nekoliko več prostora.

Med drugim najdemo v jesenski številki Kurirčka povest v nadaljevanju Zornana Hudalca Blisk ter zanimiv prispevek Mirana Ogrina z njegove poti po Indiji (Vi ste iz Jugoslavije?) Marsikdo izmed najmlajših se bo najbolj razveselil zadnjih strani Kurirčka, kjer je vrsta ugank in smešnic, pa kurirčkova torba, teksikon in drugo.

Filmska vzgoja - pastorek?

Upam si trditi, da se je v preteklem šolskem letu filmska vzgoja v naših šolah uspešneje uveljavila, kot je o tem razmišljala s prizvokom pesimizma tovariša Tone Partlič v prejšnji številki Prosvetnega delavca. Avtorja sestavka Filmska vzgoja — vedno pastorek? sicer prav dobro razumem, saj ga je mimo subjektivnih težav, s katerimi se je najbrž srečeval sam kot filmski vzgojitelj, razočarala še maloštevilna udeležba prosvetnih delavcev ljubljanskega in kranjskega okraja na junijskem seminarju za filmsko vzgojo v Kamniku. Njemu in drugim stanovskim tovarišem bi rada sporočila nekaj bolj optimističnih ugotovitev.

Štirinajstidnevni seminar za filmsko izobraževanje prosvetnih delavcev in dijaške mladine ter za obravnavo nekaterih tem s področja filmske pedagogike — ta terminus povzemamo po drugih delalah, kjer se je filmska kultura že uspešno uveljavila kot nepogrešljiva komponenta splošnega izobraževanja mladih ljudi v šolah različnih stopenj — je potrjujejo upravičenost naših, že med šolskim letom nabranih ugotovitev o napredku filmsko-vzgojnega dela naših šolnikov.

Bojazan, da bi utegnili z uvajanjem pouka o filmu obremeniti že tako natrpan predmetnik, po-tihne, brž ko se natančneje seznanimo z zamisljivo filmsko vzgojo v rednem pouku in v okviru

svobodnih dejavnosti ter s predlogi za vsebino ter metode tega vzgojnega in izobraževalnega področja.

Ker sem podpisana že pisala o teh vprašanjih v reviji »Ekran«, upam, da ne bo zvenelo samovšečno, če opozorim na te sestavke, zlasti na povzetek razprav s koprškega seminarja v 11. št. Na tem mestu mi prostor dovoljuje le kratko obrazložitev za tiste, ki jih enodnevni ali večdnevni seminarji in posveti še niso seznanili z našimi predlogi in utemeljitvami za filmsko vzgojo.

Predlog, da bi učencem 7. in 8. razredov omogočili v rednem pouku (ure smotno porazdelimo pri različnih predmetih, ne le pri slovenščini, kakor je bilo prvotno zamišljeno!) spoznavanje filmske umetnosti in osnove filmske kulture, je bil z odobravanjem sprejet tako za osnovno šolo kot — seveda z drugačnim programom, a tudi po 10 ur v šolskem letu od 1. do 4. razreda gimnazije — v srednji šoli.

Ta predlog je samo bolj konkretno dopolnilo navodil za izvedbo vsebine in smotrov pouka slovenskega jezika v Predmetniku in učnem načrtu za osnovne šole. (Glej stran 26, točko 51) Srednja šola mora — to je popolnoma jasno — smiselno nadaljevati smer, ki jo že osnovnošolski program takole razlaga:

»Kot nova sredstva, s katerimi dvigamo kulturno raven mlada

dine in njeno sposobnost doživljajna umetnin, vse bolj stopajo v ospredje film, radio, televizija in tisk...«

Ko smo začeli nekoliko glasneje poudarjati potrebo, da se filmsko vzgojno delo razvija, smo naleteli na popolnoma upravičene ugovore mnogih prosvetnih delavcev, predvsem na pripombe o tem, da ni nihče razen posameznikov, ki se za film posebno zanimajo, seznanjen s to vejo umetnosti. (Film je, žal, še pogosteje neumetnost, prilagojena nizki stopnji filmske kulture občinstva. Prav zato napredna družbena ureditev podpira spoznanje, da se z višjo stopnjo filmske kulture spreminja tudi izbor kvalitativnih filmov za kinematografsko omrežje.) Dalje so bile upravičene tudi pripombe, da nimamo ustreznih strokovnih literatur niti napotkov za filmsko vzgojno delo.

Prvo, pomanjkljiva ali sploh nikakršna usposobljenost, da bi se pedagog suvereno približal filmu in ga znal primerno predstaviti svojim učencem, bo še leta in leta občutna dediščina programov strokovnih šol, ki niso niti približno obdelale problematike celovitega področja kulture in umetnosti — film pa se v to celovitost vrašča s svojo živo in privlačno prisotnostjo, pa naj je delo umetnika ali delo obrtnika. Hkrati pa ugotavljamo, da se po-

sežno na učiteljskih in gimnazijskih obzorje splošne izobrazbe že širi tudi na področje filma, televizije, radija. Torej obet, ki za zdaj še nima dovolj smotno in enotno zastavljenih programov, pa jih dobiva čedalje več. Tako je tudi čedalje več spoznanj, da se je pač potrebno spoprijeti z vsem novim najprej z lastno odločitvijo in dobro voljo po samozizobraževanju, potem pa začetni.

Drugo, vprašanje literature o filmu in filmski vzgoji, pa ne more biti več ovira oziroma ugovor zoper uvajanja filma v šolo. Zadebna leta se je seznan ustrezne literature močno razširilo. Morda bi ustregli bralcem lista, če bi v eni prihodnjih številki objavili predlog podrobnejšega učnega načrta za filmsko vzgojo v osnovni šoli in bibliografijo najpotrebnejših priročnikov in knjig za šolsko knjižnico.

Po Sloveniji je bilo v preteklem šolskem letu mnogo več posvetovanj in seminarjev, namenjenih filmski vzgoji, kot kdaj prej. Sodelavci Sosveta za film in televizijo pri Zvezi Svobod komaj zmorejo vse delo. Zato smo tem bolj veseli vsakogar, ki je začel s filmsko vzgojnimi delom in je pri tem uspel.

Če sem poprej omenila, da nam je pretekli seminar za filmsko vzgojo v Kopru (udeležba nad 50 seminaristov) potrdil napredek pri uvajanju in poglavljanju filmske vzgoje, naj povem, da smo na tem seminarju slišali več koreferatov naših kolegov iz različnih šol, in sicer o tem, kako se je v obdobju preteklega šol-

skega leta posamezna šola ali posamezna občina lotila dela. Pri kazih uspehov in spoznanj o potrebnosti in koristnosti filmske vzgoje med mladimi ljudmi so razveseljivi, saj dokazujejo, da se da uspešno delati tudi v skromnem obsegu in v slabih pogojih (pomankanje učil in ponazoril — v našem primeru primernih filmov, učbenika za učence, še primernejših priročnikov za učitelje itd.). Tudi o težavah in neuspelih smo slišali, vendar je tega iz leta v leto manj.

Mislím, da je beseda praktična njegova izkušnja in njegov načrt za prihodnje mnogo prepričljivejša kot še tako utemeljena načelna razpravljanje in pisanje. Zato mi dovolite, da vas ponovno opozorim na 11. številko Ekрана, ki objavlja del omenjenih koreferatov ali kot spodbudo začetnikom ali še vedno prisotnim omahljivcem, ki se filmske vzgoje v šoli še vedno na vse kriplje branijo. Prepričana sem, da zaradi tega, ker se še niso poglabili v namen in pomen tega dela.

Nekateri nam svetujejo, da se bo filmska vzgoja premaknila za korak naprej, če bodo republikanski prosvetni forumi »tako ukazali«. Menim, da so že napotki v učnih načrtih primeren »ukaz« in da je zdaj potrebna predvsem odločitev posameznih šol za bolj načrtno delo na tem področju.

Seveda dobi posameznik kakor tudi posamezna šola mnogo več iniciative in opore, če ga spodbuja zavest, da ni osamljen, marveč ga podpira področni zavod za

prosvetno pedagoško službo ali recimo ustrezen občinski forum in komisija za film.

Kolikor mi je znano, se je že več zavodov za prosvetno pedagoško službo odločilo za podporo prosvetnim delavcem, ki so zaradi pomanjkljivih navodil in izkušenj oklevali z uvajanjem filmske vzgoje v šolo ali pa so postajali malodušni, ker so se počutili preveč osamljeni v svojih prizadevanjih. Murska Sobota, Kranj, Maribor, Jesenice, Ljubljana — to so imena zavodov, za katere dobro vem, da so že posegli na področje filmske vzgoje. Morda tudi drugod.

Tako, upam, sem prepričala tovariša Partliča, da filmska vzgoja kljub še vedno obstoječim objektivnim zaviralnim pogojem vendarle ni več pastorka v hiši šolske učnosti. Drugod, v življenju odraslih v pojmovanju filma in njegove vloge v naši družbi, pa ostaja filmska kultura žal še vedno eno najbolj zapostavljenih področij. Če bi ne bilo tako, bi imeli drugačno programsko politiko in manj skrbi, da nam film odtuji, poplavlja in pokvari mladi rod. Film, ki v naših programih pogosteje, kot bi smel, ni umetniška izpoved, temveč poceni razvedrilo ali pa še to ne.

Ravno zaradi tega je filmska vzgoja tako zelo potrebna.

Upajmo, da se bo »začarani krog« medsebojne odvisnosti v zakonitosti ponudba — povpraševanje vsaj v naši družbi odprl na ljubo zahtevnosti in spoštovanju resničnih umetnin.

Jovita Podgornik

SIMFONIJA V LESU

Potovanje v tujino

V odmaknjenem svetu zelene tistine je livada pred davno opuščenim samostanom, kjer so nekoli v Kostanjevici domovali beli mehihi, letos že tretjič postala prizorišče mednarodnega srečanja kiparjev, ki so od 1. julija do 31. avgusta v hrastovino upodabljali svoje umetniške zamisli. Na prostori livadi, ki je postala svojevrstna galerija pod vednim nebom, stoji že več kot dvajset letosenih umetnin, dragocene pridobitve dveh simpozijev. Tu so letos nastale nove, zelo uspele skulpture: Holandec Aert Riedbrock je hrastovino oživil v razgibano modernistično plastiko — ležečo ženo, drugi Holandec Jan Snoeck v monumentalnem slogu ploskev in kolobarjev prikazuje kipenje rasti in harmonijo življenja. Japonec Minoru Togashi je izredno domiselno in dinamičnem ritmu upodobil klovnova, Joshikumi Iida — tudi Japonec — je zelo učinkovito z rustikalno enostavnostjo v zatišje zelenja postavil govorni sohi — zakonski par. Zidinja iz Izraela — Shosha Heimann je oživila hrastovino v dognani doprni figuri — po ubranem sozvočju linij na prvi pogled doženeš, da sta predstavnik dveh generacij: oče in

sin. Sredi livade na visokem drogu pritegne pozornost razgibano plastika, svojevrstno delo Grkinje Jeanne Spiterisove: to je grozljiv krik razrvanega, sodobnega človeka, razpetega med notranjim nemirami, strahom pred negotovo miru in soglasju z naravo. Milena Lahova, kiparka iz Zagreba, je les z dinamičnim zanosom oblikovala v ležečo moško podobo; iz oblika bereš neuklonljivo silo, ki s svojstvenim nemo govorico pove: kadar omahnem v boju, pravzaprav počivam pred novimi spopadi... Ob robu livade pa zamaknjena v filozofskem miru strmi predse visoka figura poenostavljenih oblik — učinkovita umetnina avstralskega Angleža Bernarda Balla: čuvaj! Bolj ko si ga ogleduješ, tem jasneje slutiš, da ta čuvaj varuje nekaj dragocenega — nemara je čuvaj etičnih vrednot človeštva.

Pod košatimi krošnjami dreves, ki jih obdajajo stari zidovi cerkve in kot uspele kulise spreminjajo prostor v nekakšen naraven atrij, stojte nove, zelo uspele umetnine: Kosta Angeli Radovani, znani kipar iz Zagreba je s poetičnim občutjem upodobil stoječi ženski lik velikih dimenzij. Njen odreneli izraz je poln groze in hkrati trpke

vdanosti, krik nemoči: upodobil je Dafne — v drevo spreminjajočo se žensko. Sime Vulas, tudi iz Zagrebih, prihodnostjo in krčevito željo po ba, pa je v kotu ob zidu, na katerem vztrepetava mreža svetlobe in senc, postavil impozantno

Skulptura predstavlja domiselno, kubistično oblikovano velikansko svečo — lahko pa tudi vzpon misli, ki na posled zgori v ustvarjalni domišljiji. Isti avtor je na livadi dognano upodobil še eno svojih umetniških zamisli: proti nebu kipi močen, skladno oblikovan kip, spominjajoč na temno rjave sode — umetnina s poetičnim naslovom: legenda oblik.

Kakor prejšnja dva, je tudi letošnji simpozij kiparjev »Forma viva« uspešno opravil svoje veliko poslanstvo: umetnost združuje ljudi preko vseh meja, plemeniti človeštvo in je hkrati prizadeven glas medsebojnega razumevanja in plodnega sožitja.

Idilična Kostanjevica, ki se zrcali v temno zelenem ogledalu Krke, je postala razgibano kulturno pozorišče; mimo Forme vive je priredila »Dolenjski kulturni festival« z dramskimi, opernimi predstavami, literarnim večerom, koncerti in nastopom folklorne skupine »France Marolt«. In kar štiri razstave! Grafike starih mojstrov od XV. do XVIII. stoletja so navdušile ljubitelje umetnosti, posebno pa originalni Rembrandta, Rubensa, Dürerja, Tiepola. Pa le sene skulpture slovenskega kiparja Ivana Napotnika. Retrospektivna razstava pokojnega slikarja in kiparja Jožeta Gorjupa je spet oživila obsežno delo prezgodaj umrlega kostanjeviškega umetnika. Svojevrsna novost pa je bila razstava nizozemskega kiparja Jana Snoeka, udeleženca »Forme vive«, ki je prikazal celo vrsto stenskih tapiserij v pestri skali barv; na bombaži ali volno v horizontalnem in vertikalnem ritmu nanešene, zelo dekorativno delujoče velike lise!

Skratka, starinsko mestece, tiho otok pod pravljicnimi Gorjanci, je postalo hram umetnosti, ki kaže vso pestrost likovnega snovanja doma in v svetu, ves široki razpon od tradicionalnih smeri pa do najbolj modernih iskanj. G. H.

Ivan Napotnik: Eva

skulpturo kubističnih oblik: pogled se dviga po vijugah, ki spominjajo na stopnišče Babilonskega stolpa, vse navzgor in navzgor proti kupoli podobnemu vrhu.

Seminar za učitelje angleškega jezika

V dnevi od 30. junija 1963 se je v nabito polni predavalnici Osnovne šole Toneta Cufarja odvijal seminar za učitelje angleškega jezika, ki sta ga organizirala Zavod za napredek šolstva SRS in Republiški sekretariat za šolstvo SRS. Program so v celoti izvedli trije ameriški profesorji in sicer univ. prof. Thomas, ki predava že leto dni književnost na univerzi v Zagrebu, univ. prof. Roberts, direktor Programa za angleški jezik v Italiji, in prof. Alva, direktor Šole za angleški jezik v Rimu.

Seminar je obiskalo 54 učiteljev za angleški jezik na naših osnovnih, strokovnih šolah in gimnazijah.

Prof. Roberts je prevzel slovnico o tematično in v širih predavanih obravnaval tri teorije slovnice: 1. tradicionalno, 2. strukturalno in 3. generativno slovnico. Za razlago generativne slovnice, ki je za nas povsem nova, bi bila potrebna številna predavanja, zlasti pa bi bila potrebna tudi razlaga metode pouka po tej slovnici. Vsekakor je pozitivno, da so naši učitelji spoznali vsaj glavne poteze pristopanja h gramatiki.

Prof. Alva je v svojem prvem predavanju seznanil učitelje s sistemom šolstva v ZDA in s Fullbrightovim programom pošiljanja profesorjev na evropske šole. Objasnili je tudi pro-

gram Šole za angleški jezik v Rimu. O samih metodah pouka je imel dvoje predavanj in sicer praktičen prikaz šolske ure in kako se uč otok materinega in tujega jezika. Vse ostale probleme metod pouka tujih jezikov so pri prof. Alvi študentji seminarja obravnavali v popoldanskih urah konverzacije.

Prof. Thomas je v svojih predavanih govoril o pogojih, v katerih je nastala ameriška književnost, o ameriški literaturi 19. stoletja, 20. stoletja in tja do druge svetovne vojne, končno pa še o sodobni ameriški književnosti.

V popoldanskih urah konverzacije je prof. Thomas dopolnjeval svoja dopoldanska izvajanja z recitacijami, branjem proznih odlomkov in odgovorom na vprašanja naših učiteljev.

Seminar je v celoti uspešno predvsem zato, ker so naši učitelji veseden, poslušali samo angleško besedo, v velik meri pa tudi zato, ker so predavatelji pokazali na vrsto problemov s čisto novega vidika. Po živahnih medsebojnih izmenjavah mnenj s profesorji in med seboj so naši učitelji angleškega jezika v marsikaterem vprašanju, ki zadeva pouk angleškega jezika, prišli do jasnejših pogledov. E. S. — F. S.

Šestdnevni seminar za učitelje ruskega jezika

V dnevi od 24. 6. do 29. 6. 1963 je bil na Zavodu za napredek šolstva

SRS šestdnevni seminar za učitelje ruskega jezika, ki ga je zavod organiziral na pobudo republiškega sekretariata za šolstvo. Udeležilo se ga je 23 učiteljev ruskega jezika na gimnazijah, strokovnih in osnovnih šolah. Ni bilo lahko zbrati v predavalnico 23 slušateljev, saj je ruski jezik v naših šolah le malo zastopano. Strokovnjaki večidel poučujejo slovenski jezik in druge predmete. Delno je slabega obiska kriv tudi letni čas, t. j. čas neposredno po končanem pouku, kakor tudi odhod nekaterih naših rusistov v Sovjetsko zvezo.

Seminar je bil najinformativnejši in najuspešnejši. Kot predavatelj vzel vanj kar največ truda. Program je zajel mnoge bistvene teme, ki zanimajo učitelja ruskega jezika. Prof. Nina Kostromina, uslužbenka Doma Sovjetske kulture v Beogradu, ki je nosila glavno breme dela, je predavala iz fonetike o glasovnem principu, konsonantizmu, vokalizmu in poudarku. Kot slovnico temo si je izbrala glagole premikanja, dovršne in nedovršne glagole in jim dodala primerne vaje. Dalje je govorila o vprašalni in nikalni intonaciji v ruskem jeziku in z izbranimi teksti dopolnila predavanja v obliki praktičnih vaj. Po eno uro predavaj je posvetila tudi ruski frazeologiji, delu z dialekti in slikami ter končno v zaključnem predavanju predložila značilnosti reforme ruskega pravopisa.

Prof. Vlasta Tomiškova je pre-

davala o metodah pouka ruskega jezika. Predvsem je prikazala današnje poglede na pouk ruskega jezika v slovanskih deželah, opozorila na glavne probleme, na katere moramo biti pozorni pri poučevanju fonetike, morfologije in pri gramatično leksikalni obravnavi teksta. Obravnavala je tudi vprašanje vaj in uporabe modernih učnih pripomočkov pri pouku na različnih stopnjah. Konverzijske teme so bile določene že vnaprej tako, da je pogovor potekal sistematično in brez improvizacij, ki so tako značilne za silnice te teme. Konverzijsko sta v dveh seščinah po 10-15 oseb vodila prof. Kostromina in predavatelj Zor.

Prof. Nina Kostromina, ki je podrobni program za seminar pripravila sama, je vrisnila s svojim delom pečat sistematičnosti, jasnosti in pestrosti.

Dasi je bil seminar kratek in udeležba majhna, so učitelji na njem obogatili svoje znanje in dobili nove pobude za izpopolnjevanje, hkrati pa so se utrdili v prepričanju, da velja še nadalje negovati doseženo znanje, ki ga bodo, kot upamo vsi, lahko s pridom uporabljali pri poučevanju ruskega jezika. F. S.

Poklicno usmerjanje v Franciji

Če bodo v Franciji hoteli začeti z izvajanjem poklicnega usmerjanja, ki ga predvideva njihova šolska reforma, bodo morali najprej izobraziti dovolj šolskih psihologov. Predvidevajo, da bodo potrebovali dve različni stopnji teh psihologov: psihološkega svetovalca, ki bo pomagal učencem pri izbiri študija, ter psihološkega pomočnika za izbiro poklica.

Kot ocenjujejo, bodo potrebovali za dosledno izvedbo reforme okoli pet tisoč psiholoških svetovalcev.

»PROSVETNI DELAVEC«
Izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Slovenije — Izhaja štiriinšestdesetkrat mesečno letno — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva 33-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave 22-284 — Poštni predal 335-VII — Letna naročnina 400 din, za šole in druge ustanove 700 din — Stev. tek. računa 600-14/608-16 — Tiska CZP Ljudska pravica.

Komisija za mednarodne zveze Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije organizira za poslovne in znanstvene delavce v času zimskega počitnice 1963/64 potovanja v inozemstvo in sicer:

- v Grčijo od 19. jan. do 27. jan. (7 dni),
- in od 25. jan. do 2. febr. (7 dni), če bodo zainteresirani za drugo skupino),
- v Italijo od 19. jan. do 29. jan. (10 dni), I. skupina — in od 23. jan. do 2. febr. (10 dni) II. skupina),
- v Avstrijo od 21. jan. do 28. jan. (7 dni).

Cene potovanja so za Grčijo 41.500 din, Italijo 45.000 din, Avstrijo 33.600 din.

V tem znesku so vračunani naslednji stroški: viziranje potnega lista v tujih predstavništvih, vozna karta po inozemstvu, postanek v inozemstvu (prenočišče in dva obroka), prevoz z avtobusom od železniške postaje do bivališča in obratno ter vstopnice za muzeje. Poleg tega sta všteta še dva izleta v Grčiji iz Aten (Peloponez: Elefsis, Korintski Kanal, Stari Korinč, Mikene, Naftikon, Epidaurus in Delfi), v Italiji: Rim, izlet do Neaplja, Firenze, Benetke, Trst, na Dunaju pa krožna vožnja po mestu. Udeležencem bo ostalo na razpolago: v Grčiji okrog 300 drahem (okrog 7500 din), v Italiji okrog 6500 lir (okrog 8000 din) in v Avstriji okrog 400 šilingov (12500 din).

Prijave za potovanje pošiljate Komisiji za mednarodne zveze, Beograd, Kr. Milutinova 66, najkasneje do 15. novembra t. l. V prijavi navedite, za katero potovanje se prijavljate ter osebnostne podatke: priimek in ime, poklic, imena staršev, kraj in datum rojstva, naslov stanovanja in šole oziroma ustanove, v kateri delate. Prijave je treba overiti pri pristojni sindikalni podružnici.

Plačali boste lahko tudi v obrokih. Natančnejša pojasnila bo dobil vsak prijaviteljen naknadno.

K prijavi priložite predujem v znesku 5000 din, oboje pa pošiljate Komisiji na račun št. 101-13-608-83.

POSEBNO OPOZORILO Vsem pedagoškim delavcem!

Knjige, ki jih nudi založba Mladinska knjiga v svoji zbirki KOZMOS, vam bodo pri vašem delu v šoli v pomoč, vašim učencem in dijakom pa bodo služile kot pomožni učbeniki in koristni priročniki.

- Dr. Metod Mikuz:
DRUGA SVETOVNA VOJNA — br. 330 din
- Pomožno šolsko čtivo za učence, ki ga bodo s pridom uporabljali za boljše osvetlitev zgodovinskih dogodkov
- Bréskvar—Uršič:
VEGA, matematične in druge tabele in obrazci cpl. 350 din
- Logaritmične tabele za praktično uporabo
- Verta Brnčič:
RUSKA SOVJETSKA KNJIŽEVNOST — br. 580
- Temeljiti oris te književnosti bo na voljo vsem dijakom, ki spremljajo razvoj sodobne ruske literature
- Za novo uvedeni pouk glasbene in likovne vzgoje na šolah zlasti priporočamo te knjige:
- Lucijan M. Škerjanc:
GLASBENI SLOVARČEK — br. 540 din, cpl. 1100 din
- Ciril Cvetko:
OPERA IN NJENI MOJSTRI br. 1900 din, cpl. 2500 din
- Marcel Martin:
FILMSKI JEZIK — br. 750 din, cpl. 1200 din
- Za spoznavanje družbe sta pri pouku nujno potrebni:
Dr. Avguštin Lah:
POGOVORI O DOMOVINI — br. 200 din
- Namenjena je vsem pionirjem
- Knjižica
MLADIM VOLIVCEM
pa naj bi služila vsem tistim, ki vstopajo v življenje in se pripravljajo, da bodo jutri prevzeli nase vse pravice in dolžnosti državljanov — br. 120 din
- Vse knjige lahko naročite pri poverjeniku MLADINSKE KNJIGE na šoli, v vseh knjigarnah ali pa direktno pri Prodajnem oddelku založbe v Ljubljani, Titova 3/I

V novem šolskem letu - novi poučni filmi!

Z novim šolskim letom je Sava film, zavod za šolski in poučni film kupil večje število novih domačih in inozemskih poučnih filmov, ki bodo do konca oktobra letos že v celoti na razpolago za izposojanje.

- NEKAJ NASLOVOV JUGOSLOVANSKIH POUČNIH FILMOV:**
- Rastline in živali — Rastlinski organi in njihova funkcija — Enakost mnogoternosti — Kako sehid... stojš — Koledar narave — Mehanizmi — Sončev planetni sistem — Po sledi medveda — Bios — Vse o nafti — Volk — Velebit.
- Poleg filmov naše proizvodnje je večje število črnobelih in barvnih inozemskih filmov namenjeno izključno šolskemu pouku, saj obravnavajo ožja področja, ki so zajeta v učnem načrtu.
- FRANCOSKI (FRANFILMIS)**
Egiptске piramide — Etruske slike — Gotske slike — Slike iz ilovice — Slike iz starega Egipta.
- ANGLEŠKI (ARTHUR BARK)**
Voda v zraku — Velika Britanija, zemljepisni položaj — Veliki vetrovi — Dan in noč — Kristali — Poljska mrvilja — Prebavljanje — Samoobramba rastlin — Potomstvo pri živalih.
- ITALIJANSKI (CORONA IN ABC)**
Geometrija slikarstva — Nadrealizem — Slikarski prostor — Pragozdovinski slikarji — Muhe — Sovražniki vseh — Narava na počasi snemanem filmu — Mestro mravelj — Rubens — Pomagajmo ptičam — Plima in oseka — Potresi — Vsemirje v katerem živimo — Tjuenji in morski levi — Začetki filma — Po Romulovi sledi — Nebo in zemlja.
- AMERIŠKI (ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA FILMS)**
Hitrost svetlobe — Preproste rastline — alge — Otroci Eskimov — Indijanski otroci — Molekularna teorija snovi — Arhimedov zakon — Kaj je nalezljiveje — Velike kopenske živali Sev. Amerike — Zemljina skorja se spreminja — Jamski ljudje iz stare kamene dobe — Cebela.
- Vsi filmi so sinhronizirani v srbihrvščino, trajajo pa 10-20 minut.
- FILMI ZA PROSLAVO 20-LETNICE AVNOJ**
Oktobra meseca bodo dokopirani naslednji filmi, ki obravnavajo NOB, predvsem pa bodo prišli v poštev za proslave in druge spominske prireditve v novembru mesecu.
- FILMI JUGOSLOVANSKE KINOTEKE**
Vzporedno z uvedbo filmske vzgoje v šolah, je Kulturno-prosvetni svet Jugoslavije izdelal duplikate nekaterih najboljših igranih filmov, ki predstavljajo prerez skozi zgodovino svetovne kinematografije:
- S. Eisenstein: Oktober
D. V. Griffith: Amerika
C. Reed: Tretji človek
F. Lang: Moriec
R. Flaherty: Ljudje iz Arana
J. Cruze: Karavana potuje na zahod
L. Renoir: Izlet
K. Dreyer: Smrt Ivane Orleanske
Baster kot detektiv
- Nastete filme že posojamo, v kratkem pa bodo na razpolago tudi brošure, ki jih bo izdal Svet Svobode in prosvetnih društev Slovenije. V njih bo krajša ocena filmskega dela in režiserja. Naročniki bodo lahko te brošure naročili skupaj s filmom.
- BARVNI RISANI FILMI**
Najmlajše v nižji razredih osnovne šole bodo letos razveselili z novimi barvnimi risanimi ameriške in jugoslovske produkcije. Naj med risanimi filmi priznanih zagrebških mojstrov najstejamo samo nekatere:
- Picolo — Bumerang — Surogat — Mali vlak — Vse risbe mesta — Inspektor je v vrtni domoti — Sreč v snegu — Koncert za strojnico — Krava na mesecu.
- Se posebno radi pa bodo otroci gledali kratke igrane barvne filme kot Vukotičev »Igro« in na mednarodnih festivalih nagrada francoska film »Zlata ribica« in »Rdeči balonček«.
- Poleg velikih števila domačih in inozemskih filmov, ki jih ima na zalozbi Sava film, tudi filmske predstavništvo Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije in Francije.
- Predvidoma bo Sava film odkupil v tem letu še nekaj poučnih in igranih filmov, dočim bo oca 20 poučnih vjetskih filmov odkupil takoj v začetku priložnega leta.
- Jeseni bo dotiskan dodatek h katalogu 18 mm filmov, ki bo poleg naslovnih novih filmov vseboval tudi dolžine in številke, po katerih si bodo naročniki izposajali filme.
- Kljub zvišanim nakupnim cenam, bo izposojalina filmov ostala ista kot doslej, enaki pa bodo tudi pogoji za izposojanje.
- Sole in drugi naročniki dobijo seznam in v svojo pošto v posojalnici Sava filma, Ljubljana, Trubarjeva 23 ali pa na tel. 37-74 in 36-412.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na naslednje publikacije:

BOGDAN BINTER:
PO ALPSKEM SVETU
Priročnik za spoznavanje družbe v 4. razredu — 400 din

GUSTAV SILIH:
OČRT SPLOŠNE DIDAKTIKE
1300 din

Dr. VLADO SCHMIDT:
ZGODOVINA ŠOLSTVA IN PEDAGOGIKE NA SLOVENSKEM — I. del
kart. 2200 — ppl. 2400 din

VILKO IN ZLATA KUNST:
OPREMA IN UČILA V OBVEZNI SOLI
1280 din

BEZDANOV—POTKONJAK:
PRISPEVEK K METODIKI TEHNIČNEGA POUKA
1200 din

ZIVKO KOSTIČ:
MED MATEMATIKO IN IGRO
860 din

V septembru izidejo še naslednji učbeniki: Grobelnik, Zgodovina za sedmi razred; Metelko, Zgodovina za šteti razred; Prezelj, Kemija za osmi razred; Grad, Francoska vadnica za gimnazije I. in II. del.